

Rekabet, Finansman ve Pazarlama Perspektifinden Karaman'da Elmacılık Sektörünün Durumu¹

Osman ÇEVİK, Murat BAY, Mustafa MORTAŞ, Murat ÖZ, Namık Kemal ERDEMİR

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, KARAMAN

Özet

Çalışmanın amacı, Karaman İlinde elma üretiminde faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin, elma üretim faaliyetinde karşılaştıkları sorunları belirli bir perspektiften bakarak tespit etmektir.

Çalışmada öncelikli olarak elma üretiminin ekonomideki yeri ve önemi, ülkemiz ve dünya açısından ele alınarak genel bir değerlendirme yapılmış daha sonra Karaman açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında, elma üretimi için gerekli doğal koşullarda ele alınmıştır. Daha sonra, elma üretimi için gerekli alt yapı ile rekabet, üretim ve pazarlama konuları ele alınmıştır. Üreticinin temel maliyet faktörlerini oluşturan unsurlar ile elma üretiminde karşılaşılan finansman sorunu ve imkanları yapılan literatür taraması ile incelenmiştir.

Çalışmanın uygulama safhasında ise, Karaman ilinde elma üretimi faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel 391 tarım işletmesine; genel olarak, finansman, pazarlama, başlıklarında toplanabilen, genişletilmiş olarak; maliyet, üretim, insan kaynakları, hukuk, yönetim, pazarlama, finansman şeklinde başlıklardan oluşan anket uygulanmıştır. Uygulanan anket çalışması, daha önce yapılan anketlerden esinlenerek hazırlanmış ve güvenilirlik analizinden sonra uygulamaya konulmuştur. Uygulama sonucunda, üreticilerin üretim faaliyetleri sırasında karşılaştıkları; finansman, pazarlama ve üretim problemleri, üretilen ürünün rekabet edebilirliği hakkında durum analizi yapılmaya çalışılmıştır.

Karaman son yıllarda, elma üretiminde ülkemizde ikinci sırada, ağaç başına veriminde ise Türkiye ortalamasının üzerinde yer alan, elma üretim faaliyetinde güçlü bir piyasa yapısına sahiptir. Şuan itibari ile meyve vermeyen ağaç sayısı da oldukça yüksek olmasından dolayı gelecek yıllarda üretim miktarı ile ilk sıraya yerleşebileceği tahmin edilmektedir. Çalışmanın tartışma ve sonuç kısmında, elde edilen bulgular özellikle bu açıdan ele alınarak değerlendirilmiş ve bir takım tespitlerde bulunulmuştur. Bu bağlamda, belirlenen sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Ayrıca rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi için yapılabilecek çalışmalar belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Elmacılık Faaliyeti, Elma Üretimi, Karaman'da Elma Üretimi, elmacılı sektörü, elma üretim sorunları,

The Condition of Apple Industry in Karaman Province From The Perspective of Competition, Financing, And Marketing

Abstract

The purpose of the study is to determine the problems that the natural and legal entities that operate in the apple production of Karaman Province face in the activity of apple production from a particular perspective.

Under the study, a general assessment is made for the place and importance of apple production in the economy in terms of our Country and the world in priority and then evaluated for Karaman Province. At this stage of the study, it is also treated the natural conditions that are necessary for apple production. In addition, it is discussed the issues of infrastructure, competition, production, and marketing necessary for apple production. With these elements that are the basic cost factors of manufacturer, the financing problem and its possibilities, which are met in the apple production, are determined by the method of literature review.

With regards to the implementation phase of the study, a questionnaire is applied on 391 natural and legal entities, which operate in the activity of apple production in Karaman Province, with three titles that can be grouped as "financing", "marketing", and "production" in a general sense, or as "costs", "production", "human resources", "law", "management", "marketing", and "financing" in an extended sense. The questionnaire implemented is prepared inspired by the earlier questionnaires and put into practice after the reliability analysis. At the end of the implementation, it is tried to analyze the problems of financing, marketing, and production and the competitiveness condition of the product manufactured that manufacturers face in the activities of production.

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Komisyonunca Kabul Edilen 07-M-14 No'lu Projeden Hazırlanmıştır.

Karaman Province, with its strong market structure in the activity of apple production, already ranks in second degree for the apple production of our Country in recent years, and it is located over the average of Turkey in per yield of tree. Because the number of trees that do not bear fruit is quite high as of now, it is expected that it can be placed in the first order with its amount of production in future years. The findings obtained in the study are assessed especially in this point of view in the chapter of "Discussion and Conclusion", and several determinations are evaluated. In this context, it is brought solution offers in the problems determined. Moreover, it is tried to fix the studies that can be carried out for the consolidation of competitiveness.

Keywords: Activity of Apple Production, Apple Production, Apple Production in Karaman Province

1. Giriş

Yapılan kazılarda tarihi geçmişi M. Ö. 8000 yıllarına kadar inen Karaman ili, coğrafi konumu sebebi ile geçmişten bugüne uzanan tarihi ve stratejik bir öneme sahiptir. Anadolu'dan Akdeniz kıyısına, özellikle Çukurova'ya bağlanan en önemli yolların geçtiği 36° 26' ve 33° 39' kuzey enlemleri ile 32° 27' ve 34° 09' doğu boylamları arasındadır.

Karaman topraklarının büyük bölümü Konya kapalı havzasının dalgalı güney kesiminde yer almaktadır. Toros Dağları ilin güneyini engemelendirir. İç Anadolu'yu Akdeniz'e bağlayarak Mersin limanına ulaşım, Karaman üzerinden Sertavul Beli (Sertavul Geçidi) ile sağlanır.

Karaman'da tipik bir kara iklimi hüküm sürer. Kışları soğuk ve sert, yazları sıcak ve kurak geçer. Ancak, Göksu Çay'ının geçtiği düzlüklerde Akdeniz ikliminin özellikleri görülür. Sıcaklık kış aylarında -17°C'ye kadar düşer. Yaz aylarında ortalama sıcaklık 30°C'dir.

Elma üretimi bakımından Karaman, kış aylarının soğuk/soğuk ılıman iklimi ile 0°C'nin altında kaldığı süreleri açısından elma yetiştirmede uygun iklimsel özelliğe sahiptir. Ayrıca elma yaz mevsiminin yüksek yaz sıcaklıklarında zarar gören bir meyve olması bakımından yine ilin yaz mevsimi sıcaklıkları da elma üretimi için uygunluk göstermektedir.

Yumuşak çekirdekli meyvelerden olan elma, Karaman ilinde önemli bir yere sahiptir. Karaman, elma ağacı sayısı bakımından Türkiye'de birinci sırada (meyve veren ağaçlar ve yeni dikilen fidanlar dahil), elma üretimi açısından ise ikinci sırada yer almaktadır. Karaman elma üretiminde, doğru tarım uygulaması, uygun iklim ve toprak yapısından dolayı yüksek verim elde etmektedir. 2011 yılında Karaman Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü elma yetiştiriciliği yapan üreticileri, Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi, İyi Tarım Uygulamaları, Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Destekleri konularında bilgilendirmiştir. Buna bağlı olarak sert çekirdekli ve yumuşak çekirdekli meyvelere ait ekili alanın büyüklüğü ile birlikte verim açısından da artış kaydedilmiştir.

2. Tarımsal Üretim

Tarımın halkın beslenmesi, kendine yeterlilik, sanayiye hammadde temini, gelir dağılımındaki dengesizliğin giderilmesi ve ekonomik değer yaratılmasının yanında toplumsal yapının, kırsal mirasın ve çevrenin korunması, kaliteli üretim aracılığıyla yaşam kalitesinin artırılması gibi işlevleri de vardır.

Türkiye'de uzun yıllardan beri kentleşme alanında kaydedilen gelişmelere karşın, nüfusun halen yaklaşık %35'i kırsal alanda yaşamaktadır. Tarım sektörünün en önemli özelliği, kırsal alanın birincil ekonomik faaliyet kaynağı olmasıdır. Bu nedenle tarım sektörü, genel anlamda ülke kalkınmasının önemli bir unsuru olmasının yanında, kırsal kalkınma çabalarının ana sürükleyicisi konumundadır.

Dört mevsimin yaşandığı ülkemizde her çeşit tarımsal üretim yapılabilir. Bu durum ise, tarım sektöründeki faaliyetlerin çeşitliliğini ve devamını sağlamaktadır. Geleneksel tarımdan modern tarıma doğru yönelimle birlikte verim ve dolayısıyla üreticilerin tarıma ilgisi artmaktadır. Bu durum da istihdam ve karlılığı artırmakta ve bununla orantılı olarak sermaye gereksinimi de artmaktadır.

2.1. Tarım Alanları

Toplam 882.193,37 ha olan Karaman ili arazisinin %30,03'nü tarım arazisi, %32,88'ni çayır-mera, %18,25'ni orman fundalık ve %18,84'ünü de tarım dışı arazi oluşturmaktadır.

Karaman ilinde toplam 264.880,60 ha tarım arazisinin %74,76'sını tarla arazisi, %8,84'ünü nadas, %4,58'ini sebze, %10,10'unu meyve ve %1,72'sini ise bağ alanları oluşturmaktadır.

2.2. Tarım Sektörünün Yapısı ve Önemli Tarım Ürünleri

Türkiye'de 2002 yılı toplam meyve üretimi 13,3 milyon ton iken, 2011 yılında 17,1 milyon tona ulaşarak %28,7 artmıştır. 2002 yılı ihracatımız 1 milyon ton ve 392 milyon dolar, 2011 yılı ihracatımız ise 2,5 milyon ton ve 3,4 milyar dolar olmuştur. 2012 yılı Ocak- Ekim döneminde 1,7 milyon ton ve 2,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (fındık, kuru üzüm, kuru incir ve kuru kayısı dahil). 2002-2011 döneminde ihracat miktar olarak %216, değer olarak %579 artmıştır. Türkiye'de tarım alanının ortalama %7,7'si meyve alanı (1.829.000 ha, zeytin ve bağ hariç) olup yılda yaklaşık 17 milyon ton meyve üretilmektedir. Bu üretimin %18,9'unu (3,2 milyon ton) yumuşak çekirdekli meyveler, **yumuşak çekirdekli meyve üretiminin ise %83,47'sini elma oluşturmaktadır** (toplam meyve üretiminin de %15,77'si elma üretimidir)(1.Ulusal Elma Çalıştay, Ulusal Elma Strateji Planı,2012).

Ülkemizde 1900'lü yılların başlarında kurulan kapama bahçeler yerli çeşitlerle oluşturulurken, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra yurt dışında ıslah edilmiş kaliteli standart çeşitlerin getirilmesiyle birlikte bu çeşitlere ağırlık verilmiştir. Bu nedenle birçok yerli elma çeşidi kaybolma tehlikesi ile karşılaşmış, bir kısmı da kaybolmuştur. Kapama elma bahçelerinde kültürel uygulamalar başlangıçta geleneksel yöntemlerle yapılırsa da günümüzde elmacılık kültürü gelişme noktasındadır. Yeni çeşitler, bodur anaç kullanımı, yeni terbiye sistemleri üreticiler tarafından son yıllarda benimsenmeye başlanmıştır. Ayrıca bitki besleme, sulama, hastalık ve zararlılarla mücadele konusunda da çağın gerektirdiği bilimsel teknikler elma tarımının yoğun bir şekilde yapıldığı bölgelerimiz de uygulanmaya başlanmıştır. Bu durum Türkiye'de elma üretiminin artması ve kalite artışlarını beraberinde getirmiştir(Bolat, Platin Elma, Ekim 2013). 1990 yılında 105.345 hektar alanda yaklaşık 2 milyon ton elma üretimimiz varken 2012 yılında elma üretim

alanımız yaklaşık 150 bin hektara ulaşmıştır. Üretim Miktarımız ise yaklaşık 2.900 bin tona ulaşarak Dünya'da 3. sıraya yükselmiştir.

2013 yılı itibari ile, dünyada toplam elma üretimi 80.822.520 ton, Türkiye'de ise bu miktar 3.128.450 ton olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla dünya elma üretiminin yaklaşık %4'ü Türkiye'de üretilmektedir.

Türkiye'de elma üretimi özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülkenin değişik yörelerinde çok sayıda üretici, işletme arazisinin bir kısmını elma üretimine tahsis etmektedir. Üreticilerin dağılık yapısı, eğitim düzeyinin düşüklüğü ve örgütlenme konusundaki çekingen tutumları elma yetiştiricilerinin bir araya gelip örgütlenmelerine engel teşkil etmektedir.

Ülkemizde elma fidanı üretimi ise, kamu ve özel sektör tarafından yapılmaktadır. Fidan üretimi yapan kamu kuruluşları Meyvecilik Üretim İstasyonları ve Araştırma Enstitüleri, Ziraat Fakülteleri, Tarım İl Müdürlükleri, Tarım İşletmeleri(TİGEM) ve İl Özel İdare Fidanlıklarıdır(www.ito.org.tr).

2.3. Meyve Üretimi

Meyvecilik, Türkiye'nin tarımsal ekonomisi içinde, gün geçtikçe daha da artan bir öneme sahip olmaktadır. Meyve üretimi, yurt içi meyve talebinin, yine yurt içi üretimle karşılanmasını sağlamasının yanı sıra, tarıma dayalı sanayiye de hammadde sağlayan bir üretim alanıdır. Ayrıca meyvelerin ihraç edilmesi ile ülkemize döviz girdisi sağlaması bakımından da önemli olduğu belirtilmelidir(Niyaz ve Demirbaş, 2011: 38).

Elma, armut ve ayva gibi en önemli yumuşak çekirdekli meyvelerin anavatan bölgelerinden birisi olması nedeni ile Türkiye'de bu türlere ait büyük bir çeşit zenginliği mevcuttur. Aynı zamanda bu meyveleri yüksek kaliteli, birim alana bol ürün verebilecek şekilde yetiştirecek ekolojik alanlar da bol miktarda vardır. Günümüzde Türkiye'de yetiştirilen çeşit sayıları elmada 500 ve armutta 600'ün üzerindedir. Bu sayı, gerek yurt içinde seleksiyonlarla yeni bulunan, gerek melezlemelerle elde edilen ve gerekse yurtdışından getirilen çeşitlerle daha da artmaktadır (Kaşka ve Güleriyüz, 2005: 519).

Bazı meyve türlerinin Türkiye ve Karaman'da üretim miktarları karşılaştırma yapmak amacıyla aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo incelendiğinde Karaman'ın tabloda yer alan meyve türleri bakımından Türkiye üretiminin %8,10'unu karşıladığı görülmektedir. Ancak Karaman, 2013 yılında Türkiye elma üretiminin %18,3'ünü üretmiştir. 2013 yılı

istatistik verilerine göre 571.479 ton elma üretimiyle Karaman, Isparta'dan sonra en fazla elma üretimi yapan ildir. Karaman'da henüz meyve vermeyen yaşta elma ağacı sayısı, 2013 rakamlarıyla, 2,4 milyon üzerindedir. Bu da yakın gelecekte Karaman'ın çok daha önemli bir elma üretim merkezi olacağını göstermektedir.

Tablo 1. Bazı Meyve Türlerinin Türkiye ve Karaman'da Üretim Miktarları ve Karaman'ın Türkiye Üretimindeki Payına İlişkin 2013 Yılı Değerleri

Meyve Türleri	Karaman (Ton)	Türkiye (Ton)	Karaman'ın payı (%)
Elma	571.479	3.128.450	18,3
Armut	11.196	461.826	2,42
Kiraz	11.994	494.325	2,42
Erik	6.189	305.393	2,02
Şeftali	3.908	637.543	0,61
Kayısı	9.420	780.000	1,20
Vişne	2.235	179.752	1,24
Zeytin*	5.000	1.676.000	0,29
Toplam	621.421	7.663.289	8,10

Kaynak: TÜİK 2013, *Karaman Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü

2.4. Elma Üretimi

Türkiye elmanın anavatanı olarak bilinen bölge içerisinde yer almaktadır. Bu durum Türkiye'ye üretim açısından avantaj sağlamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda Türkiye'de en fazla yetiştirilen meyve türlerinden biri olan elmanın sağlık ve beslenme açısından faydalarının ortaya konulmuş olması, elma tüketimini teşvik etmektedir (Özçatalbaş, Turhanogulları ve Kutlar, 2009: 139). İnsanlık tarihinin ilk meyvesi sayılan elmanın bileşiminde %85 su, %12 şeker olmak üzere pektin, organik asitler, soda, fosfor, tanen, potasyum ile bol miktarda vitamin (A, B1, B2, C ve E) bulunmaktadır (İTO Sektör Raporu).

Taze olarak tüketilebilen elma, kurutulmuş elma, meyve suyu, sirke, marmelat, tatlı, şarap, esans, kozmetik gibi pek çok ürünün üretimi sürecinde de kullanılmaktadır.

Elma üretimi açısından Türkiye, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün verilerine göre, dünya elma üretiminde 3. sırada yer almaktadır. Türkiye de 2002'de 2.200.000 ton olan elma üretim miktarı 2013 yılında 3.128.450 ton olmuştur. 2014 yılında ise etkili olan don olayları sebebi ile üretim miktarı 2.480.444 ton olarak gerçekleşmiştir. Elma, yumuşak çekirdekli grubundaki en fazla üretim miktarı olan üründür.

Dünyada en fazla elma üreten ülkeler ise Çin ve ABD'dir. İlk sırada yer alan Çin, Türkiye'den yaklaşık 13 kat fazla elma üretmektedir. Ülkemizde elma üretiminin dünyadaki sıralaması yıllara göre aşağıdaki tabloda da görülmektedir.

Tablo 2. Dünya Elma Üretim Miktarları (1000 Ton)

Üretim	2009	2010	2011	2012	2013	2014 Aralık
Çin	31.681	33.263	35.985	38.500	39.680	37.800
Avrupa Birliği	12.096	10.981	12.338	12.207	11.974	13.300
Birleşik Devletler	4.280	4.175	4.231	4.049	4.693	4.877
Türkiye	2.750	2.500	2.700	2.900	2.900	2.250
Hindistan	1.777	2.891	2.203	2.200	2.200	2.200
Rusya	1.230	910	1.124	1.264	1.416	1.550
Şili	1.370	1.431	1.360	1.420	1.310	1.410
Brezilya	1.279	1.339	1.336	1.335	1.335	1.335
Ukrayna	897	954	1.127	1.120	1.120	1.120
Güney Afrika	781	767	813	907	900	910
Diğer	3.916	4.123	4.056	3.735	4.061	4.081
Toplam	62.057	63.334	67.273	69.637	71.589	70.833

Kaynak: <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/fruit.pdf>

Türkiye elma üretiminde dünyada üçüncü sırada yer almasına rağmen, iç pazarda elmanın çok tüketilmesi ve ihracat konusunda elma üreticilerinin yeterli bilgiye sahip olamamaları ve mesleki birlikteliğin henüz ülkemizde sağlanamamış olması gibi sebeplerle dünya elma ticaretinden yeterli pay alamamaktadır. Elma üretiminde ilk sıralarda yer alan ülkemiz elma ihracatında otuzlu sıralarda yer almaktadır (Özçatalbaş, Turhanogulları ve Kutlar, 2009: 141).

3. Karaman'da Elma Üretimi

Karaman ilinde yetiştirilen yumuşak çekirdekli meyvelerden olan elmadan, doğru tarım uygulaması, uygun iklim ve toprak yapısından dolayı yüksek verim elde edilebildiği fark edilmiştir. 2011 yılında Karaman Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü elma yetiştiriciliği yapan üreticileri, Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi, İyi Tarım Uygulamaları, Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Destekleri konularında bilgilendirmiştir. Buna bağlı olarak sert çekirdekli ve yumuşak çekirdekli meyvelere ait ekili alanın büyüklüğü ile birlikte verim açısından da artış kaydedilmiştir

Tablo 3. Karaman'ın Yıllar İtbari ile Elma Ağaç Sayıları ve Üretim Miktarları

Yıl	Ürün Adı	Toplu Meyveliklerin Alanı(Dekar)	Üretim (Ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
2005	Elma (Golden)	24.300	85.885	112	770.164	120.976	891.140
	Elma (Starking)	139.480	227.732	60	3.796.497	170.251	3.966.748
	Elma (Amasya)	300	6.384	93	68.717	2.500	71.217
	Elma (Grannysmith)	6.530	13.777	65	210.436	45.443	255.879
	Elma (Diğer)	3.010	4.189	13	329.850	27.595	357.445
	TOPLAM	173.620	337.967	65,30	5.175.664	366.765	5.542.429
2006	Elma (Golden)	24.490	23.805	30	786.417	127.024	913.441
	Elma (Starking)	139.585	68.956	20	3.486.095	160.046	3.646.141
	Elma (Amasya)	30	3.236	46	69.702	2.305	72.007
	Elma (Grannysmith)	6.230	5.511	28	197.287	42.760	240.047
	Elma (Diğer)	3.025	2.023	30	66.420	27.025	93.445
	TOPLAM	173.360	103.531	22,48	4.605.921	359.160	4.965.081
2007	Elma (Golden)	28.857	80.068	90	893.891	146.770	1.040.661
	Elma (Starking)	140.555	240.993	65	3.706.540	170.112	3.876.562
	Elma (Amasya)	300	4.947	72	68.502	2.255	70.757
	Elma (Grannysmith)	6.252	11.967	60	199.317	41.215	240.532
	Elma (Diğer)	3.167	4.472	61	73.470	24.095	97.565
	TOPLAM	179.131	342.447	69,30	4.941.630	384.447	5.326.077
2008	Elma (Golden)	28.895	76.219	85	899.981	141.600	1.041.581
	Elma (Starking)	140.708	276.555	75	3.710.795	172.760	3.883.555
	Elma (Amasya)	300	4.606	66	70.277	480	70.757
	Elma (Grannysmith)	6.302	11.258	55	202.867	42.615	245.482
	Elma (Diğer)	3.187	4.281	56	75.875	22.670	98.545
	TOPLAM	179.392	372.919	75,19	4.959.795	380.125	5.339.920
2009	Elma (Golden)	28.518	49.297	55	902.627	139.810	1.042.437
	Elma (Starking)	142.895	267.038	72	3.727.435	192.620	3.920.055
	Elma (Amasya)	300	4.137	61	68.157	280	68.437
	Elma (Grannysmith)	7.057	14.815	70	210.737	52.045	262.782
	Elma (Diğer)	6.347	5.088	54	93.875	105.170	199.045
	TOPLAM	185.117	340.375	68,04	5.002.831	489.925	5.492.756
2010	Elma (Golden)	34.671	45.050	40	1.138.721	159.640	1.298.361
	Elma (Starking)	147.834	106.866	27	3.940.443	179.178	4.119.621
	Elma (Amasya)	300	2.020	26	77.260	30	77.290
	Elma (Grannysmith)	7.603	6.199	26	236.117	80.814	316.931
	Elma (Diğer)	15.770	4.905	22	221.620	718.691	940.311
	TOPLAM	206.178	165.040	29,40	5.614.161	1.138.353	6.752.514
2011	Elma (Golden)	34.783	52.329	46	1.142.919	132.810	1.275.729
	Elma (Starking)	148.017	120.467	30	3.956.143	169.348	4.125.491
	Elma (Amasya)	300	2.249	30	74.260	30	74.290
	Elma (Grannysmith)	8.236	9.082	37	242.427	140.630	383.057
	Elma (Diğer)	21.397	6.164	14	426.100	1.689.270	2.115.370
	TOPLAM	212.733	190.291	32,57	5.841.849	2.132.088	7.973.937
2012	Elma (Golden)	36.416	61.480	58	1.065.504	143.704	1.209.208
	Elma (Starking)	151.836	253.574	63	3.994.489	481.499	4.475.988
	Elma (Amasya)	0	2.124	42	50.760	30	50.790
	Elma (Grannysmith)	13.842	16.672	63	264.573	144.632	409.205
	Elma (Diğer)	29.124	54.554	48	1.133.710	1.309.420	2.443.130
	TOPLAM	231.218	388.404	59,67	6.509.036	2.079.285	8.588.321
2013	Elma (Golden)	33.119	74.314	68	1.090.738	191.109	1.281.847
	Elma (Starking)	137.150	292.295	73	4.015.025	501.870	4.516.895
	Elma (Amasya)	0	1.247	42	30.000	0	30.000
	Elma (Grannysmith)	12.330	21.929	77	284.869	132.620	417.489
	Elma (Diğer)	25.372	181.694	77	2.368.810	1.592.305	3.961.115
	TOPLAM	207.971	571.479	73,37	7.789.442	2.417.904	10.207.346
2014	Elma (Golden)	32.434	53.712	49	1.099.408	248.289	1.347.697
	Elma (Starking)	137.160	200.311	49	4.096.635	800.520	4.897.155
	Elma (Amasya)	0	580	29	20.000	0	20.000
	Elma (Grannysmith)	13.881	15.496	50	307.410	111.050	418.460
	Elma (Diğer)	26.144	61.213	22	2.791.100	1.174.415	3.965.515
	TOPLAM	209.619	331.312	39,85	8.314.553	2.334.274	10.648.827

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> 28.05.201

Aşağıdaki tablodan da görüldüğü üzere, 2002 yılında Karaman ilinde elma 16.622 hektarlık bir alana ekilmekteyken elmanın yetiştirilmesi için gerekli alt yapı koşullarından iklim faktörü ve diğer faktörler nedeni ile elma

üretimi son yıllarda daha da artarak 2013 yılında 20.797 hektara çıkmıştır. Bununla birlikte elma üretiminde aynı dönemde hektar başına verim yaklaşık iki kat artmıştır.

Tablo 4. Karaman'da Öne Çıkan Meyveler ve Türkiye'deki Durumları (Hektar)

Ürün	Ekiliş Alanı	Üretim	2002		Ekiliş Alanı	Üretim	2013	
			Türkiye Sıralaması				Türkiye Sıralaması	
			Ekilişe Göre Sıralama	Üretime Göre Sıralama			Ekilişe Göre Sıralama	Üretime Göre Sıralama
Elma	16.622	211.941	2	3	20.797	571.479	3	2
Üzüm	19.036	112.030	11	8	4.439	56.484	29	16
Zeytin	703	3.781	21	18	2.038	3.437	20	21
Kiraz	344	6.439	23	11	1.512	11.994	14	14
Ceviz	343	4.240	9	2	1.087	4.751	21	13
Badem	129	1.823	11	7	954	2.351	12	11
Şeftali	184	1.840	25	25	355	3.555	20	20
Armut	277	6.869	17	8	334	11.196	11	4
Erik	581	4.396	6	15	291	6.189	18	16
Kayısı	80	5.820	35	10	206	9.420	25	9

Kaynak: <http://karaman.tarim.gov.tr/Belgeler/2014/nisan/Rakamlarla%20Karaman.pdf,1> 13.10.2014

TÜİK Konya Bölge Müdürlüğü'nün açıkladığı verilere göre, 2014 yılında Karaman'da toplam 209 bin 619 dekar alanda Amasya, Golden, Starking, Grannysmith ve diğer elma türlerinden 331.312 ton elma üretilmiştir. Karaman bu üretimle Türkiye'nin toplam elma üretiminin % 13,4'ünü tek başına karşılayarak Türkiye'de en fazla elma üretilen ikinci il olmuştur. Üretimde birinci sırada 223.648 dekar alanda 646.266 ton (% 26,1) elma üretimi ile Isparta, üçüncü sırada 138.877 dekar alanda 219.822 ton (% 8,9) elma üretimi ile Antalya yer almıştır. Konya ise 95.316 dekar alanda 60.538 (% 2,4) ton elma üretimi ile Bursa'yla (39.199 dekar, 60.538 ton) birlikte onuncu sırada yer almıştır. 2014 yılında ülke genelinde ise toplam 1 milyon 714.169 dekar alanda 2.480.444 ton elma üretilmiştir(www.tuik.gov.tr).

2014 yılında Karaman, toplam 10.648.827 elma ağacı ile Türkiye'deki elma ağacının yüzde 16,1'ini kapsayarak en fazla elma ağacı sayısına sahip il olmuştur. İkinci sırada ise, 7.931.413 (% 12) elma ağacı ile Niğde, üçüncü sırada 7.251.920 (% 11) elma ağacı ile Isparta yer almıştır. Konya ise 3.605.168 (% 5,5) elma ağacı ile beşinci olmuştur. 2014 yılında Türkiye'deki toplam elma ağacı sayısı ise 66.135.541 olmuştur(www.tuik.gov.tr).

Aşağıdaki tabloda Türkiye'de ve Karaman'da elma türlerine göre meyve veren ağaç sayısı, kg. bazında ağaç başına ortalama verim ve üretim miktarlarının karşılaştırılması durumu verilmiştir.

Tablo 5. Türkiye ve Karaman İli Elma Üretim İstatistikleri

	Meyve Veren Ağaç Sayısı		Ağaç Başına Ortalama Verim (kg)		Üretim (Ton)	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Karaman						
Amasya	30.000	20.000	42	29	1.247	580
Golden	1.090.738	1.099.408	68	49	74.314	53.712
Grannysmith	284.869	307.410	77	50	21.929	15.496
Starking	4.015.025	4.096.635	73	49	292.295	200.311
Diğer	2.368.810	2.791.100	77	22	181.694	61.213
TOPLAM	7.789.442	8.314.553	73,37	39,85	571.479	331.312
Türkiye						
Amasya	4.138.425	4.150.790	59	27	245.849	111.722
Golden	10.828.607	10.872.024	76	65	825.935	704.104
Grannysmith	2.173.564	2.487.445	56	43	122.508	107.927
Starking	16.679.266	16.792.539	81	65	1.353.733	1.094.436
Diğer	13.257.629	14.361.792	44	32	580.425	462.255
TOPLAM	47.077.491	48.664.590	66,45	50,97	3.128.450	2.480.444

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Tablodan da görüleceği üzere Karaman'da elma üretiminin önemli bir yeri bulunmaktadır. 2013 yılı verilerine göre İlimiz ağaç başına ortalama verimi ülke veriminin üstünde iken 2014 yılındaki don olayları sebebiyle bu oran oldukça aşağılara düşmüştür. Yine Karaman'da 2013 yılındaki elma üretimi Türkiye üretiminin %18,27'sini oluştururken 2014 yılında bu oran %13,36'ya gerilemiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi, verimi etkileyen bir çok unsur bulunmakta ve özellikle iklim ile toprak yapısı verimi etkileyen temel unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Karaman'da pazara yönelik elma üretimi 1950'li yıllarda yabani elmaların aşılınması ile başlamış, daha sonra çöğür üzerine aşıli Starking, Golden ve Amasya çeşitlerinden oluşan fidanların getirilip dikilmesi ile 1955 yılında 30 hektar kapama elma bahçesi alanına ulaşılmıştır. Elmacılığın karlı bir üretim kolu olması sebebiyle 1969 yılında çiftçilerimizin taleplerini karşılamak amacıyla Karaman Meyve Fidanlığı tesis edilip elma fidan üretimine başlanmıştır. 1990 yılından sonra İl Özel İdaresi ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından sağlanan

kaynaklardan çiftçilerin fidan ihtiyaçlarının karşılanması ve Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca verilen desteklerle kapama elma bahçeleri tesisi hızla artmış 2012 yılına gelindiğinde 23.122 hektar kapama elma bahçesine ulaşılmıştır(Tarım İl Müdürlüğü).

1985 yılında çöğür üzerine aşılı zayıf gelişen çeşitlerin aşılı olduğu elma fidanları dikilmeye başlanan ilimizde, 1990-1995 yılları arasında MM 106 ve MM 111 klon anaçları üzerine aşılı zayıf gelişen çeşitlerle, 1999 dan sonra M 9 klon anaçları üzerine aşılı ekonomik değeri olan yeni çeşitlerle bahçeler tesis edilmiştir(Tarım İl Müdürlüğü).

Elma yetiştiriciliğinde köklü bir geçmişe sahip olan Karaman, son yıllarda bodur ve yarı bodur elmacılığa hızla geçmektedir. Ancak dikili elma bahçelerinin yenilenmesi çalışmaları hem maliyeti artırmakta, hem de zaman almaktadır(Keskin, Akın ve Kaya, 2009:67).

Halen M 9 ve MM 106 anaçları üzerine aşılı JerseyMac, SummerRed, Redstar, Gala, Redchief, ScarletSpur, Starkrimson, Starkspur Golden, Golden Rainders, Topred, Jonagold, Braeburn, Granny Smith ve Fuji gibi çeşitler ile damlama sulama sistemlerinin kurulu olduğu elma bahçeleri tesis edilmektedir(Tarım İl Müdürlüğü).

Karaman'da 207.971 dekar alanda üretimi yapılan elmanın ilçelere dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2013 yılı istatistiklerine göre Karaman'da elma üretiminin %71,2'si Merkez'de yapılmakta, Ayrancı ilçesi %24 ile ikinci sırada yer almaktadır. Elma üretiminin en az yapıldığı ilçe ise üretime %0,2 katkı sağlayan Kâzımkarabekir ilçesidir.

Tablo 6. 2013 Yılı Verilerine Göre Karaman'ın İlçelerinin Elma Dikim Alanı, Üretim Miktarı ve İlçelerin Üretim Miktarına Katkılarına İlişkin Değerler

İlçeler	Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	
Merkez İlçe	171.871	406.835	71,2
Ayrancı	11.506	136.873	24,0
Sarıveliler	10.318	12.905	2,3
Ermenek	8.565	8.271	1,4
Başyayla	4.119	5.293	0,9
Kazımkarabekir	1.592	1.302	0,2
Total	207.971	571.479	100

Kaynak: www.tuik.gov.tr

2012 yılında yapılan bir çalışmaya göre, Karaman'da üreticilerin %13,3'ünün yıllık elma üretim hacmi 40 ton, %12'sinin 60 ton, %10,8'inin 50 ton ve %10,8'inin 80 ton olduğu belirlenmiştir(diğer detaylar aşağıdaki tabloda görülmektedir).

Tablo 7. Yıllık Elma Üretimi (2012)

Üretim Miktarı	Üretici Sayısı	%	Üretim Miktarı	Üretici Sayısı	%
10 ton	6	7,2	60 ton	10	12,0
15 ton	6	7,2	65 ton	2	2,4
20 ton	3	3,6	70 ton	1	1,2
25 ton	4	4,8	75 ton	1	1,2
30 ton	5	6,0	80 ton	9	10,8
35 ton	3	3,6	90 ton	2	2,4
40 ton	11	13,3	100 ton	4	4,8
45 ton	3	3,6	150 ton	1	1,2
50 ton	9	10,8	130 ton	1	1,2
55 ton	1	1,2	180 ton	1	1,2

Kaynak: Karaman Elma Üreticilerinin İhracat Sorunları ve Çözüm Önerileri, MEVKA, 2012

4.Finansman Sorunları ve Finansman İmkanları

Bütün ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi tarımsal faaliyetin de amacı, ilk planda bu sektörde çalışanların arazi kullanımı, hayvancılık yapması ve üretilen bitkisel ve hayvansal ürünleri değerlendirmesi suretiyle gelir temin etmesidir. Bu bakımdan tarım işletmelerinin gelir ve finansman yapısı verimlilik ile doğrudan bağlantılıdır. Üretim tekniği bakımından verimli bir tarımsal faaliyet dört ana fonksiyon altında toplanabilir. Bunlar;

- 1.Üretim faktörlerinin temini,
- 2.Üretim,
- 3.Üretilen ürünlerin sürüm ve satışını yapma,
- 4.Tarımsal faaliyetin sevk ve idare edilmesidir.

Türkiye'de tarımsal üretimi gerçekleştiren işletmelerin, bir çok konuda olduğu gibi sermaye açısında da belli başlı sorunları vardır. İşletmelerin toplam aktif sermayelerinin dağılımı incelendiğinde, işletme sermayesinin oranının olması gerekenin (%50) altında olduğu görülmektedir. Oysa Batı Avrupa ülkelerinde bu oran %40-%50 düzeyindedir. Bununla birlikte, Türkiye'de yabancı sermaye kullanımı da düşüktür. İşletmeler, özsermayeleri yeterli olmadığı için krediye ihtiyaç duymakta, ancak gerçek işletme koşullarının yetersizliği ve de bu konuda işletme dışından kaynaklanan nedenlerden dolayı yeterli ve uygun koşullarda kredi kullanımı gerçekleşmemektedir(Fırat ve Çiçek, 2000: 19).

Bu bağlamda, tarımsal işletmelerin faaliyet kapsamı içine giren finansman sorunu, işletme idaresinin görevi içindedir. Finansman, işletme organizasyonu içinde, muhasebe, sigorta ve vergi konularında olduğu gibi, özel bir fonksiyona sahiptir. Finansman gerek tarım işletmelerinde, gerekse de diğer işletmelerde, işletme yönetiminin kolaylaştırıcı fonksiyonlarından biridir(Bülbül, 2006: 21).

Emek ve sermaye yoğun bir tarım ürünü olan meyvecilik sektöründe ülkemizin üretimi yıllar itibariyle düzenli olarak artış göstermektedir. Bu artışta etkili olan faktörler, tarımsal altyapının gelişmesi, sertifikalı fidan üretimin artması ve ticari boyutta tamamen ihracata yönelik üretim yapılmasıdır. Ekili alandaki azalmaya karşılık meyve dikim alanı artış eğilimindedir. 2006-2011 yılları arasında meyve üretimi yüzde 12,8 artmıştır. Ancak sektörde üretimden ziyade kalite sorunu devam etmektedir. Değişen pazar isteklerine uygun nitelikte ürünlerin temininde güçlükler yaşanmakta, ayrıca hasat döneminin kısalığı nedeniyle arz kısa bir döneme yığılmaktadır(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2014: 14).

Ekonomik kalkınmada tarımın rolü ülkenin gelişmişlik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Azgelişmiş ülkelerde tarım baskın sektör konumundadır. Ekonomik kalkınmayı başlatmak için gerekli altyapının hazırlanarak, ülkedeki bölgesel piyasaların ulusal piyasalara açılması gerekli olmaktadır.

Tarımın mili gelire olan oranının nispi olarak azalması, ekonomik gelişme sürecinin doğal bir sonucudur. Ancak nüfusun önemli bir bölümünün geçimini tarım sektöründen sağladığı ülkelerde, tarım sektörünün ekonomi içindeki önemi devam etmektedir. Tarım sektöründe istihdam edilenlerin gelirleri diğer sektörlerle oranla daha düşük olup, sektör içindeki gruplar arasındaki gelir dağılımında da

önemli farklılıklar bulunmaktadır(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2014: 14).

İşletmelerin sermaye yapıları ve büyüklükleri işletmeden işletmeye farklılık gösterir. İşletme büyüklüğünün yanı sıra, işletme türüne göre de sermaye bileşimi farklılık göstermektedir. Örneğin aynı büyüklükte, fakat bitkisel ve hayvansal üretim değerleri farklı olan işletmelerde sermaye bileşiminin farklı olacağı aşikârdır.

Ülkemizin farklı bölgelerinde bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerini birlikte yürüten karışık tarım işletmelerinin sermaye bileşimleri hakkında sermaye fonksiyonlarına göre sınıflandırma yapmıştır. Buna göre, karışık tarım işletmelerinin sermaye bileşiminde toprağın en büyük payı aldığı, görülmektedir. Diğer taraftan bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte bina, bazen 2. bazen de 3. sırayı almaktadır. Bina sermaye bileşiminin 2. sırayı aldığı durumlarda makine ekipman 3. sırayı, bina sermaye bileşiminin 3. sırayı aldığı durumda makine ekipman sermaye bileşiminin 2. sırayı aldığı görülmüştür. Bu farklılığın temel sebebi bölgeler arası farklılıktan kaynaklanmaktadır(Bülbül, 2006: 47).

Toprak, makine/ekipman, bina/tesis yapısının sermaye bileşiminde ilk sıraları alması sebebiyle tarım işletmelerinin finansal yapısının büyük kısmının sabit sermaye yapısına sahip olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan özellikle kuruluş aşamasında bu tür işletmelerin finansman sorunu çoğunlukla uzun vadeli finansman ve sabit sermaye yatırımlarından kaynaklanmaktadır.

Sabit değerlere yatırım, çoğunlukla makine ve tesisler gibi işletmelerde uzun süre üretim faaliyetinde kullanılan yatırımlardır. Bu sebeple, sabit yatırım, tarım işletmesini idare eden kişinin önemli sorumluluklarından biri olup, yapılacak yatırımın tutar ve türünü belirlemektedir. Sabit varlıklara yatırım 5 grupta ele alınmaktadır. Bunlar; yenileme yatırımları, genişleme yatırımları, mamul yatırımları, stratejik yatırım ve modernizasyon yatırımlarıdır(Ceylan, 2006: 319).

İşletme finansmanını optimum şekilde düzenlemek önemlidir. Bunun için finansman araçları ve fonksiyonlarını işletmenin amacı ile uyumlu hale getirmek gerekmektedir. Ekonomik faaliyette bulunan bütün işletmelerin temel amacı;

1.Gelirin maksimuma çıkarılması için işletmede mevcut olan üretim faktörleri ile mümkün olduğu kadar fazla gelir temin etmek,

2.Minimum maliyet için belirli bir geliri (rantabiliteyi) mümkün olduğu kadar daha az üretim aracı kullanarak sağlamaktır.

Bu iki alternatifini sonuç olarak birbirinin aynı olduğundan, genellikle gelirin maksimuma çıkarılmasından daha fazla söz edilmektedir. Tarımsal faaliyetlerde de işletmenin temel amacı arazi kullanma, hayvancılık faaliyetleri, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ile arazi (rantabiliteyi) maksimum düzeye çıkarmaktır. Bu amaç daha somut olarak, işletmenin likiditesini ve stabilitesini koruyarak işçilik ve sermaye gelirinden oluşan geliri maksimum düzeye yükseltme biçiminde de ifade edilebilir(Bülbül, 2006: 32).

Sabit sermaye yatırımları çoğunlukla özkaynak temelli olması nedeni ile özellikle, genişleme yatırımları ile modernizasyon yatırımlarında tarım işletmelerinin özkaynak sıkıntısı çektiği bilinmektedir. Modernizasyon yatırımları, daha çok maliyet tasarrufu sağlamak, üretim kalitesini yükseltmek amacıyla yapılan yatırımlar kapsamına girmektedir. Genişleme yatırımları ise, tesislerin geliştirilmesini ve satışların artma olasılığına karşı yeni pazarların ele geçirilmesi için yapılan yatırımlardır. Kapasitenin artırılması, gelişmiş teknolojilerin kullanımı ile maliyetlerin düşürülmesini ve geliştirilmesini sağlar(Ceylan, 2006: 320).

İşletmelerin kısa vadeli finansman temininde yaşadığı güçlükler bir başka sorundur. İşletme sermayesinin finansmanı işletmenin toplam finans politikasının bir parçası olup, uzun vadeli finansman politikası ile iç içedir. Örneğin, uzun vadeli kredilerin vadesi gelen taksitleri ve faiz ödemeleri kısa vadeli kaynaklar arasına katılarak işletme sermayesi yönetiminin parçasını oluşturmaktadır. Diğer taraftan işletme sermayesi unsurlarının finanslamasının sadece kısa vadeli kaynaklarla yapılması şeklinde bir zorunluluk yoktur. Bu durum finanslama politikasına göre düzenlenmektedir. Firmanın karlılık, risk ve likidite durumları birlikte ele alınarak işletme sermayesini oluşturan varlıkların finanslamasına gidilmektedir. İşletme sermayesini oluşturan varlıklar da firmanın kendi iç kaynaklarından finanse edilebileceği gibi dışarıdan sağlanacak kaynaklarla da finanse edilmektedir(Aksoy ve Yalçiner, 2008: 29).

Tarım işletmelerindeki ekonomik faaliyetlerin düzenli bir şekilde sürdürülmesi için, üretim faaliyetine katılan sabit sermaye ile işletme sermayesinin, üretim hacmine uygun olarak yerine konması veya yenilenmesi gerekir. Bu bakımdan tarımsal işletmelerde finansman, devamlı finansman (daima tekrar eden) ve bir defaya mahsus olmak üzere yapılan finansmanlar olarak iki ana grupta ele alınır. Bir defaya mahsus olmak üzere yapılan finansman, tarımda özel finansman olarak ifade edilmektedir(Bülbül, 2006: 38).

Sabit varlıklara yapılan yatırımın finansmanı çoğunlukla bir defaya mahsus yapılan finansman grubunda yer alırken, devamlı finansman işletme sermayesinin finansmanı kapsamına girmektedir ki bunların içerisinde, toprak işleme, budama, sulama, gübreleme, ilaçlama, işçilik vb. yıllık bakım işlerinin finanse edilmesi yer almaktadır. Devamlı finansman işletmenin özkaynakları yolu ile sağlanmakta, özkaynakları yeterli olmayan tarım işletmelerinin kısa vadeli finanslaması ise çoğunlukla bitkisel üretim desteklemeleri ile sağlanmakta bir kısmın ise, kısa vadeli krediler yolu ile sağlanmaktadır. Arazi toplulaştırılması yapılmamış alanlarda faaliyet gösteren tarım işletmelerinin yukarıda ifade edilen finansman stratejilerinden yeterince faydalanamadıkları düşünülmektedir

Destekleme alımları kapsamında bulunmayan ürünlerde destek sağlanması girdi sübvansiyonları ile işletme ve yatırım kredileri yoluyla olmaktadır. Girdi sübvansiyonları tüm ürünler için gübre, ilaç ve fidan desteklemeleriyle yapılmaktadır. Bu türdeki sübvansiyonların en önemli kısmını gübre oluşturmaktadır. Meyve ve sebzeler için bir diğer girdi destekleme sistemi, kullanılan tarımsal ilaç bedellerinin % 20'sinin çiftçiye geri ödenmesi şeklindedir.

İthal edilen ilaç ve hammaddeler gümrük vergisi ve harçlardan muaf tutulmakta, fidancılık işletmeleri fidan başına yapılan ödemelerle desteklenmektedir. Söz konusu destekleme özellikle elma üretimi yapan tarım işletmeleri açısından daha önemli hale gelmektedir. 1997 yılından bu yana yapılan uygulama ile özellikle virüssüz fidan üretimine önem verilmektedir. Bu bakımdan elmada sertifikalı fidan üretimi son derece önemlidir (İstanbul Ticaret Odası Sektör Raporu).

Genel olarak yabancı sermaye, uzun veya kısa vadeli kredi şeklinde işletmenin hizmetine sunulmakta ve tarım sektörünün özelliğine göre krediler tahsis edilmektedir. Bu durum tarımsal finansmanın, diğer sektörlerin finansmanından farklılık göstermesine neden olmaktadır. Tarımın kendine has sosyal ve ekonomik yapısı tarımsal krediyi şekillendirmektedir. Tarımın finansmanını etkileyen ve bir yandan sektöre verilen kredilerin şekillenmesini sağlayan diğer yandan da tarımsal kredilere gerek duyulmasına neden olan unsurlar aşağıdaki gibidir; (Özçelik, Güneş ve Artukoğlu, 2005: 2)

- Tarımsal üretimin büyük ölçüde hava koşullarına bağlı olması,
- Kuraklık, hastalık, su baskını gibi doğal yıkımlar nedeniyle de yaşanan gelir dalgalanmaları,
- Küçük aile işletmelerinin yaygın olması,
- Tarım ürünlerinde elverişsiz maliyet-fiyat ilişkisinin varlığı,
- Kredi taleplerinin değerlendirilmesi için gerekli bilgilerin eksik oluşu,
- Üreticilerin kredi sözleşmesi şartlarını yerine getirmeye gerekli özeni göstermemeleri,
- Politik ve toplumsal nedenler,
- Tarım kesimini finanse eden kredi kurumlarının örgütlerinin ve yönetimlerinin yetersiz oluşu,
- Gelir ve giderler arasında zaman uyumunun sağlanamaması,
- Kapalı ev ekonomisinden pazar odaklı üretime geçiş,
- Tarımda gelir seviyesinin düşük, tasarruf olanağının kısıtlı bulunması,
- Tarımda teknoloji geriliği ve yapısal sorunlar,

Bu amaçla Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Mikro & KOBİ Finansman Programı kapsamında Kredi Kayıt Bürosu'nun (KKB) tarım bankacılığını geliştirme konusunda yapmış olduğu yatırımlar sonucunda tarım kredisi veren banka sayısı artmıştır. Kullanılan sistem (Tarım Kredileri Değerlendirme Sistemi-TARDES) sayesinde hem üreticilerin gelir-gider öngörüsü ve geri ödeme gücünün belirlenmesi kolaylaşmış, hem de borçlanmalar sisteme entegre edilmesinden dolayı üreticilerin doğru tutarda kredilendirilmesi sağlanmıştır. Diğer taraftan yapılan araştırmalarda, yürütülen arazi toplulaştırma çalışmalarının tamamlanması ile birlikte tarımsal kredilendirmenin önündeki en büyük engellerden biri olan teminat sorununun

önemli ölçüde çözüleceği tahmin edilmektedir. Tarım bankacılığında diğer önemli bir konu da faiz sübvansiyonlarının özel bankaları da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesidir. Serbest piyasa koşullarında rekabetin sağlanabilmesi ve tarımsal kredilendirme miktarlarının diğer sektörlerle yaklaşabilmesi için uygulamanın bir an önce devreye alınması gerektiği programda vurgulanmaktadır (EBRD Mikro&KOBİ Finansman Programı). Aşağıdaki tabloda yıllar içinde tarım sektörüne kullanılan toplam krediler ile nakdi krediler ve takipteki tarımsal krediler görülmektedir.

Tablo 8. Türkiye’de Yıllar İtibari İle Toplam Krediler Ve Tarımsal Krediler

Yıl	Hesaplamaya Dahil Olan Aylık Süreler	Sektörel Kredi Dağılımı - Tarım (bin TL)-Nakdi Krediler	Sektörel Kredi Dağılımı - Tarım (bin TL)-Takipteki Krediler	Sektörel Kredi Dağılımı - Tarım (bin TL)-Gayri Nakdi Krediler
2014	9	39.771.656	1.305.253	2.167.717
2013	12	34.320.146	1.244.048	2.276.608
2012	12	30.876.648	957.483	1.711.348
2011	12	29.390.819	865.571	1.721.316
2010	12	21.606.012	943.522	1.259.104
2009	12	14.373.346	873.122	1.035.673
2008	12	12.437.914	411.835	876.644
2007	12	9.556.739	275.479	633.543
2006	12	7.481.469	329.683	1.001.973
2005	12	6.810.094	149.263	451.486
2004	12	4.891.050	209.228	341.235
2003	12	2.672.156	200.735	488.833
2002	12	4.029.240	166.064	950.724

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelismis#>, 27.10.2014

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, tarımsal krediler yıllar itibari ile artış göstermiştir. Takipteki krediler ise, yıllar itibari ile artmış, geçmiş yıllardan farklı olmamakla birlikte toplam nakdi krediler içindeki payı %3 ile %3,5 arasında değişim göstermiştir. Diğer taraftan 2008 yılında yaşanan uluslararası finansal krizin etkisi olarak, 2009 yılında takipteki kredilerin oranı %5'in üzerine çıktığı ve 2010 yılında düşme eğilimine geçerek %4 seviyesine, 2012 yılında %3 seviyesine kadar gerilediği görülmektedir.

“Türkiye’nin Kalkınmada Öncelikli Bölgelerinde Tarım Finansmanına Erişim” başlıklı bir araştırmada, banka kredisi almanın önündeki en önemli engellerin başında teminat/garanti eksikliği geldiği belirtilmektedir. İlgili çalışmada, odak grubu toplantılarında pek çok üretici, bankaların sadece konut, arazi ya da tarla gibi varlıkların ipotek verilmesi karşılığında kredi kullandığını da belirtmişlerdir. Krediyi geri ödeyememe korkusu, en önemli ikinci engeldir. Birçok üretici geçmişte kredi kullanım deneyimine sahip olmadığından, kredilerin sadece eşit taksitli geri ödeme planı ile sunulduğunu sanıyor olabilir ki, bu da işin dönerselliğine aykırıdır. Bu nedenle üreticiler, mevsimsel gelir ile kredi taksitlerini zamanında geri ödeyemeyecek olduklarını düşündükleri sonucunu gösterir. Yetersiz kredi vadesi ve geri ödeme koşulları da banka finansmanının önündeki bir diğer engeldir. Ancak üreticilerin banka finansmanını alternatif bir finansman kaynağı olarak değerlendirmekte oldukları da yine yapılan çalışmada bulunan sonuçlardan biridir. Katılımcıların büyük bir kısmı uygun vade ve koşullarda sunulan bir krediyi talep

etmektedir(Türkiye'nin Kalınmada Öncelikli Bölgelerinde Tarım Finansmanına Erişimi).

Yüksek faiz ve komisyon oranı da bankadan kredi almanın önündeki en önemli engeller arasındadır. Pazarlama ve satış bölümünde nakit ödeme almanın toplam gelirden daha önemlidir. Bazı üreticiler hasat zamanından önce ödeme alabilmek amacı ile sezon başına %19'a varan oranlarda eksik satış fiyatını kabul etmektedirler.

Karaman'da elma üreticilerinin ihracat sorunlarını belirlemeye yönelik 2012 yılında yapılan bir çalışmada(Erbaş, 2012: 13), elma işiyle ilgili faaliyet gösteren ticaret borsası üyelerinin üretim için kullandıkları sermaye değerlendirilmiş ve üyelerin %74,7'sinin 5.001-

50.000 TL aralığında sermayeye sahip oldukları belirlenmiştir. Diğer değerler aşağıda yer alan tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Karaman'da Elma Üretimi İşiyle İlgili Sermaye Dağılımı

Sermaye Miktarı	Üretici Sayısı	%
5.000 TL'den az	17	20,5
5.001-50.000 TL arası	62	74,7
50.001-100.000 TL arası	1	1,2
100.001-500.000 TL arası	3	3,6

Kaynak: ERBAŞI, A., Karaman Elma Üreticilerinin İhracat Sorunları ve Çözüm Önerileri, Mevlana Kalkınma Ajansı, Konya 2012, s. 13.

Karamanda elmacılıkla birlikte toplam olarak bitkisel üretim desteklemeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10. Karaman İli 2013 Yılı Bitkisel Üretim Desteklemeleri (Bin TL)

Destekleme Konusu	2009	2010	2011	2012
Mazot Desteği	5.397	5.491	6.019	6.310
Kimyevi Gübre Dest.	6.713	6.581	7.286	7.524
Sertif. Tohum Kull. D.	382	358	681	447
Sertif. Fidan. Kull. D.	818	673	714	1.126
Hub.Bakliyat Prim Öd.	12.189	13.090	11.679	7.275
Yağlık Tohum Prim Od.	1.166	1.791	4.240	7.298
Kuraklık –Don Desteği	0	4.119	0	0
Toprak Analiz Desteği	656	787	1.064	1.328
ÇATAK Desteği	383	1.933	2.154	2.909
ÇATAK Alet-Makine	0	0	192	420
Tar.Su. K.Elkt. Enerj. D.	0	0	0	0
Telafi Edici Ödeme	0	0	0	0
Organik Tarım	3	18	47	31
İyi Tarım Desteği	36	74	115	195
Tarımsal Yay.ve Damş.	0	9	25	0
Doğrudan Gelir Desteği	0	0	0	0
Alet Mak. Hibe Desteği	747	982	2.687	657
Biyolojik Mücadele	0	0	1	0
TOPLAM	28.490	35.906	36.904	35.520

Kaynak: Karaman Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, <http://karaman.tarim.gov.tr/Belgeler/2014/nisan/Rakamlarla%20Karaman.pdf>

Yatırım kredileri, var olan veya yeni kurulacak işletmelerin yapacakları sabit yatırımların (fidan, gübre, ilaç, alet-ekipman alımı gibi) finansmanını sağlamak amacıyla verilmektedir. Yatırım kredilerinin vadesi, yatırımın özelliği, ekonomik ömrü, işletmenin net gelir projeksiyonu, nakit akım durumu, işletmenin diğer tarımsal ve tarım dışı gelirleri dikkate alınarak belirlenmektedir. 600 dekarın üzerinde kurulacak meyve bahçesi tesislerinde fizibilite raporu istenmektedir. Kredi tutarı genel yatırım tutarından öz kaynak katkısı düşüldükten sonra kalan kısım olmaktadır. İşletme kredilerinde vade bir yıldır ve işletme sermayesinin finansmanında yararlanılabilmektedir. Açılacak kredilerde %25 oranında öz kaynak katkısı aranmaktadır(İstanbul Ticaret Odası Sektör Raporu).

Karaman'da elma üreticilerinin ihracat sorunlarını belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada, Karaman'daki elma üreticilerinden örnekleme dâhil edilen 83 ticaret borsası üyesinin hiçbirisinin elmayla ilgili daha önceden devlet desteği almadığı belirlenmiştir. Elma üreticilerinin devlet desteklerinden bugüne kadar yararlanmamış olmasının nedeni incelendiğinde,cevaplayıcıların %81,9'u bilgisi olmadığı için desteklemeden yararlanmadığı belirtmiş, %13,3'ü gerekli miktar ve nitelikte yardım yapılmadığını belirtmiş, %2,4'ü bürokratik engelin çok fazla olduğunu, ve %2,4'ü ise

herhangi bir sebebi olmaksızın yararlanmak istemediklerini belirtmişlerdir(Erbaş, 2012: 13).

5. Pazarlama Faaliyetleri

Türkiye'de üretilen elmanın büyük çoğunluğu ülke içinde tüketilmektedir. Elma ihracatı oldukça düşük durumdadır.

Dünyada en fazla elma üretimi yapan ülkeler arasında üçüncü sırada yer alan Türkiye, elma ihracatı bakımından ise ülkeler sıralamasında on sekizinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de elma tüketimi kişi başına 20 kg civarında olup, dünyada en fazla elma tüketen ülkeler arasında yer almaktadır.

Türkiye de elma ihracatı 2002 yılında yaklaşık 15 bin ton iken, 2013 yılında yaklaşık 416 bin ton'a yükselmiştir. Ülkemizde 2002 yılında elma üretiminin yaklaşık %0,7'si ihraç edilirken, 2013 yılında ise yaklaşık %14'ü ihraç edilmiştir. Ancak bu rakamlar istenilen düzeyde değildir.

Üretilmiş olan elmaların tüketicilere ulaştırılmasında birden fazla dağıtım kanalı alternatifini kullanmak mümkün olmaktadır. Bunlardan 'Direk dağıtım' alternatifi olan "üreticiden tüketiciye" kanalı hemen hemen hiç kullanılmamaktadır. Üreticiler ürettiği oldukları, ürünlerini toptancılar, perakendeciler, dış satış şirketleri veya sanayicilere satmakta, bu kanal üyeleri de semt pazarları veya

toptancı halleri vasıtası ile hasat edilen ürünleri tüketicilere ulaştırmaktadırlar.

İç piyasada elmanın tüketicilere ulaştırılmasında Toptancı Halleri önemli bir paya sahiptir. Toptancı Halleri, 1 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı “Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” a göre kurulmaktadır. Yine, Kanuna istinaden çıkarılan ve 7/7/2012 tarihli ve 28346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelikle” toptancı hallerinin kurulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir

Elma pazarlamasında en önemli etkenlerden biri, çeşit ve standardizasyondur. Yapılan araştırmalar sonucunda üretimi öngörülen başlıca önemli elma çeşitleri, başta Granny Smith olmak üzere Starking Delicious, Golden Delicious, Skyline Supreme, Starkrimson Delicious, Starkspur Golden Delicious, Black Stayman Improved 201, Mutsu, Gloster 69, Lutz Golden Cooper 7SB-2 ve Prima gibi kışlık çeşitler ile Starkearliest, Beacon, Vista Bela, JeseyMac ve Summerred gibi yazlık çeşitlerdir (İTO Sektör Raporu).

Son 30 yıl içerisinde Türkiye’de yetiştiriciliği yapılan birçok meyve türünde çeşit standardizasyonu büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Türkiye Dünya meyveciliğinde üretim miktarları yönünden ön sıralarda bulunmakta olup meyve grupları itibarıyla Türkiye Avrupa Birliğine dâhil ülkelerin meyve üretiminin yumuşak çekirdekli meyvelerde %21’ini, sert çekirdekli meyvelerde %15’ini, sert kabuklu meyvelerde %69’unu, üzümü meyvelerde %33’ünü üretmektedir (Keskin, Akın ve Kaya, 2009: 61).

Türkiye’de üretilen elmanın çok az bir kısmı ihraç edilebilir niteliktedir. Bu durumun en önemli sebebi, ülkemizde yoğun olarak üretilen Golden ve Starking elma türlerinden oluşması ve bu türlerin de yaklaşık olarak elma türlerinin %80’ini oluşturmasıdır. Söz konusu elma çeşitleri, klasik çeşitler arasında yer almakta ve dünya piyasalarında talebi azalan elma çeşidi grubuna girmesinden dolayı dünya pazarında fazla yer bulamamaktadır (Keskin, Akın ve Kaya, 2009: 67).

Türkiye’de TSE tarafından elma standartları hazırlanmış olup, elmalarda kalite sınıflarına ayırma ve boylama işlemleri Türk Standartlarına göre yapılmaktadır. Dolayısıyla, özellikle dış pazarlarda satılabilecek elmaların bu standartlara uygunluğu zorunludur. Meyve özellikleri dikkate alınarak elma; Ekstra, I.Sınıf ve II.Sınıf olmak üzere üç kalite sınıfına ayrılmaktadır. Bu standartlar AB ülkeleri standartları ile uyumludur (İTO Sektör Raporu). Kalite sınıflarının hiç birinde kurtlu ve çürük meyveler bulunmaz, ancak ikinci sınıfta %2’yi geçmemek şartı ile kurtlu ve çürük meyvelere tolerans tanınmıştır.

Hasat edilen elmaların standardizasyonu, ürünlerin sağlamlık, şekil, renk ve kalitelerine göre bir seçmeye tabi tutulması ile gerçekleştirilmektedir. Bu aşamadan sonra meyveler iriliklerine göre boylara ayrılmakta ve daha sonra da ambalaj kaplarına konulmaktadır. Bu işler küçük işletmelerde el ile yapılırken, büyük işletmelerde ise makinelerle yapılmaktadır. Otomasyon maliyetleri, elle boylamaya nazaran daha düşük olmaktadır.

6.Elma İşleme, Depolama ve Paketleme Tesisleri

Ülkemizde elmanın büyük bir bölümü taze olarak tüketilmekle birlikte; başta meyve suyu, konsantresi ve püresi olmak üzere pekmez, sirke, reçel, marmelat, çay, cips ve kurusu gibi yan ürünleri de elde edilmektedir. Karaman’da meyve suyu fabrikası mevcuttur.

Karaman’da üretimi gerçekleştirilen elmanın belirli bir miktarı hasat esnasında pazarlanmakta, önemli bir miktarı ise ürün fiyatının daha yüksek olduğu kış ve ilkbahar aylarında pazarlanmak üzere depolanmaktadır. Karaman bölgesinde depolama faaliyetleri, özel sektör ve tarımsal kooperatifler tarafından inşa edilen modern soğuk hava depolarında yapılmaktadır.

Karaman’da soğuk hava depolarının kapasiteleri ihtiyacı karşılayamamaktadır. Elma için soğuk hava deposu ihtiyacı 200.000 ton civarındadır (Karaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü). Elde edilen bilgiler ışığında Karaman’daki soğuk hava depolarının kapasitesi ihtiyacı karşılayacak durumda değildir.

7. Karaman Elmacılık Sektörü Durum Analizi

7.1. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın ortaya konulmasında birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Öncelikli olarak sektör yapısını analiz etmek için ikincil verilerle Karaman Elma üretimine ilişkin bilgi envanteri, resmi kurumların (TÜİK, Belediye, Valilik, İl Tarım Müdürlüğü) ve konu ile ilgili daha önce yapılan benzer çalışmaların verileri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Elde edilen bu veriler ışığında, elma üreticileri ile yüz yüze görüşülmüş, mevcut ve potansiyel sorunlar belirlenmiş, sonra da bu sorunlardan ve Erbaşı’nın “Karaman Elma Üreticilerinin İhracat Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmasında kullandığı anket sorularından istifade edilerek anket formu oluşturulmuştur. Sonra da üreticilerle pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmadan sonra yeniden düzenlenilen anket formu, 2014 yılının Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak çiftçilere uygulanmıştır.

7.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma, Karaman ilinde elma üreticilerinin sorunlarının ortaya çıkarılması, bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi açısından önemlidir. Özellikle son yıllarda ilde tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ilişkin teşvik uygulamaları artmış ve çeşitli envanter çalışmaları gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu anlamda çalışma, hem ilde bir envanter çalışmasının yapılmasına rehberlik edebilecek hem de çiftçilerin hali hazırda sorun veya problem olarak gördükleri konuları ilgililerin dikkatine sunabilecektir.

Çalışmadan elde edilecek veriler ışığında, Karaman ilinde elmacılık faaliyetlerinin rekabet gücünün artırılması, finans, pazarlama ve üretim faaliyetlerinin standarda kavuşturulması ve yaşanan ticari, idari ve bireysel sorunların hem ortaya çıkarılması hem de çözülmesine yönelik önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Tüm bu açıardan bakıldığında çalışma Karaman Elma üretimini şekillendirebilecek çıktılara üretebilecek nitelikte ve önemde bir çalışma olarak ortaya çıkmaktadır.

7.3. Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini, 2014 yılı içerisinde Karaman İl Tarım Müdürlüğü'nde kayıtlı elma üretim faaliyeti sürdüren gerçek ve tüzel tarım işletmeleri oluşturmaktadır. Araştırmannın örnekleme ise bu işletmeler içerisinde 'kolayda örnekleme yöntemi' ile seçilen 391 elma üreticisinden oluşmaktadır.

7.4. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmanın verileri, Karaman ilinde faaliyette bulunan gerçek ve tüzel elma üreticilerinden anket uygulaması yapılarak elde edilmiştir. Dolayısıyla araştırma sonuçları cevaplayıcıların verdikleri bilgilerin doğru olduğu varsayımına dayanmaktadır.

7.5. Araştırmanın Bulguları

Anketlerden elde edilen veriler frekans ve yüzde analizi ile değerlendirilmiş ve aşağıda tablolara halinde sunulmuştur.

Tablo 11. Elmacılık Yapma Süresi

Seçenekler	Frekans	%	%*
1-5	56	14,3	14,5
6-10	85	21,7	22,0
11-15	101	25,8	26,2
16-20	75	19,2	19,4
21-25	29	7,4	7,5
26+	40	10,2	10,4
Toplam	386	98,7	100,0
Cevapsız	5	1,3	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

144 cevaplayıcı 16 yıl ve daha uzun bir süredir elmacılık faaliyeti ile uğraşmaktadır. 15 ve daha az süredir elmacılık faaliyeti ile uğraşan 242 kişi bulunmaktadır. Oranlar detaylı olarak incelendiğinde elmacılık faaliyeti ile uğraşanların oranı sırasıyla 1-5 yıl %14,3; 56 kişi (cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %14,5), 6-10 yıl %21,7; 85 kişi (cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %22), 11-15 yıl %25,8; 101 kişi (cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %26,2), 16-20 yıl %19,2; 75 kişi (cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %19,4), 21-25 yıl %7,4; 29 kişi (cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %7,5), 26 yıl ve daha fazla yıl elma üretim faaliyetini sürdüren yani en tecrübeli tarım işletmecilerinin oranı %10,2 ;40 kişi, (cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %10,4) olarak ortaya çıkmıştır.

Genel olarak 15 yıldan daha uzun bir süredir elma üretimi yapan katılımcıların toplam cevaplayıcılar içerisindeki payı %37,3 ile oldukça yüksek bir orana sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 12. Üretilen Elma Çeşidi Sayısı

Seçenekler	Frekans	%	%*
1	8	2,0	2,1
2	191	48,8	49,1
3	132	33,8	33,9
4	35	9,0	9,0
5	13	3,3	3,3
6	7	1,8	1,8
7+	3	0,8	0,8
Toplam	389	99,5	100,0
Cevapsız	2	0,5	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Elma üreticilerinin çoğunluğu 2 veya 3 farklı çeşit elma üretmektedir. 191 cevaplayıcı 2 çeşit (%48,8; cevap vermeyenler hesaplamadan çıkarıldıktan sonra %49,1), 132 cevaplayıcı (%33,8; cevap vermeyenler hesaplamadan çıkarıldıktan sonra %33,9) üç çeşit elma ürettiğini belirtmiştir. 35 cevaplayıcı (%9) 4 çeşit, 13 cevaplayıcı

(%3,3) 5 çeşit, 7 cevaplayıcı (%1,8) 6 çeşit ve 3 cevaplayıcı (%0,8) 7 ve daha fazla çeşit elma üretmektedir. 1 çeşit elma üreten 8 cevaplayıcı (%2; cevap vermeyenler hesaplamadan çıkarıldıktan sonra %2,1) bulunmaktadır.

Tablo 13. Elmacılıkla İlgili Eğitim Alma Durumu

	Frekans	%	%*
Evet	125	32,0	32,1
Hayır	265	67,8	67,9
Toplam	390	99,7	100,0
Cevapsız	1	0,3	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Cevaplayıcılara elmacılık faaliyetleri ile ilgili eğitim alıp almadıkları sorulduğunda, %32'si (125 kişi) bu soruyu evet şeklinde cevaplamıştır. Ankete katılanların %67,8'i (265 kişi) hayır cevabı vermiştir. Eğitim ile ilgili soruyu cevapsız bırakan 1 kişi bulunmaktadır.

Tablo 14. Yıllık Elma Üretim Hacmi (Ton)

Seçenekler	Frekans	%	%*
1-20	72	18,4	18,9
21-40	57	14,6	15,0
41-60	43	11,0	11,3
61-70	21	5,4	5,5
71-80	30	7,7	7,9
81-100	52	13,3	13,6
101-120	33	8,4	8,7
120+	73	18,7	19,2
Toplam	381	97,4	100,0
Cevapsız	10	2,6	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Yıllık elma üretimi ile ilgili soruya cevaplayıcıların %2,6'sı (10 kişi) cevap vermemiştir. Cevapsızların oranı hesaplamadan çıkarıldığında, katılımcıların %18,9'u (72 kişi) 1- 20 ton arası, %15 i (57 kişi) 21-40 ton, %11,3'ü (43 kişi) 41-60 ton, %5,5 i (21 kişi) 61-70 ton, %7,9'u (30 kişi) 71-80 ton, %13,6'sı (52 kişi) 81-100 ton, %8,7'si (33 kişi) 101-120 ton, %19,2'si ise 120 tonun üzerinde üretime sahip olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %41,5'i yıllık 80 ton'dan fazla üretim gerçekleştirmektedir. Yüksek miktarda elma üretimi yapan tarım işletmelerinin sayısının artırılması sağlanarak daha düşük miktarda üretim yapan işletmelerin düşük üretim yapmalarının sebebinin fiziki/doğal koşullar dışında neler olduğu belirlenerek üretim/verim artışı sağlanmasının yolları araştırılmalıdır.

Tablo 15. Elma Üretiminde Toplam Hasılatın Masrafa Ayrılan Yüzde

Seçenekler	Frekans	%	%*
%60'tan az	133	34,0	34,5
%60-65	87	22,3	22,6
%66-70	37	9,5	9,6
%71-75	27	6,9	7,0
%76-80	101	25,8	26,2
Toplam	385	98,5	100,0
Cevapsız	6	1,5	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

6 kişinin cevap vermediği, toplam hasılatın yüzde kaçının masrafa ayrıldığı sorusuna, hasılatın %60'ından daha azını ayırdığını belirten 133 kişi (%34; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %34,5), %60-65 diyen 87 kişi (%22,3; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %22,6), %66-70 olarak cevap veren 37 kişi, (%9,5; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %9,6), %71-75 şeklinde cevap veren 27 kişi

(%6,9; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %7) ve %76–80 aralığında masrafı olduğunu belirten 101 kişi (%25,8; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %26,2) bulunmaktadır.

Tablo 16. Bahçede Sürekli Çalışan Sayısı (Siz Dâhil)

Seçenekler	Frekans	%	%*
Sadece ben	219	56,0	56,4
5'ten az	152	38,9	39,2
6-10	10	2,6	2,6
11-15	2	0,5	0,5
16-20	2	0,5	0,5
25+	3	0,8	0,8
Toplam	388	99,2	100,0
Cevapsız	3	0,8	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Elma bahçesinde üreticinin kendisi dâhil kaç kişinin çalıştığı sorulduğunda, 219 kişi (%56; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %56,4), 5 kişiden daha az çalışan olduğunu belirten 152 kişi (%38,9; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %39,2), 6–10 kişi çalışıyor şeklinde cevap veren 10 kişi (%2,6), 11–15 ve 16–20 arası çalıştığını belirten 2 şer cevaplayıcı (%05) ve 25 kişiden daha fazla çalışan olduğunu belirten 3 kişi (%0,8) bulunmaktadır. 3 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 17. Hasat Dönemi Ortalama Çalışan Sayısı

Seçenekler	Frekans	%	%*
1-10	66	16,9	17,1
11-20	130	33,2	33,7
21-30	92	23,5	23,8
31-40	32	8,2	8,3
41-50	13	3,3	3,4
51-60	22	5,6	5,7
60+	31	7,9	8,0
Toplam	386	98,7	100,0
Cevapsız	5	1,3	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Hasat döneminde ortalama çalışan sayısının ne olduğu sorusuna 5 kişi cevap vermemiştir. 1-10 arası çalışan olduğunu belirten 66 kişi (%16,9; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %17,1), 11–20 çalışan sayısı olduğunu belirten 130 kişi (%33,2; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %33,7), 21–30 arası çalışan olan 92 kişi (%23,5; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %23,8), 31–40 cevabı veren 32 (%8,2; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %8,3) cevaplayıcı bulunmaktadır. 41–50 arası çalışan olduğunu belirten 13 kişi (%3,3; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %3,4), 51–60 çalışan istihdam ettiğini belirten 22 kişi (%5,6; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %5,7) ve 60 kişiden daha fazla çalışan olduğunu söyleyen 31 kişi (%7,9; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %8) bulunmaktadır.

Tablo 18. Üretilen Elmanın Satış Şekli

Seçenekler	Frekans	%	%*
Tüccara	230	58,8	66,7
Şahsi	33	8,4	9,6
Soğuk hava deposuna	68	17,4	19,7
Market/Hale	8	2,0	2,3
İhracat	2	0,5	0,6
Diğer	4	1,0	1,2
Toplam	345	88,2	100,0
Cevapsız	46	11,8	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Cevaplayıcılara ürettikleri elmaları nasıl sattıkları sorulduğunda 46 kişi cevap vermemiştir. Bu soruya tüccara satış yaptığını belirten 230 kişi (%58,8; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %66,7), bireysel olarak satış gerçekleştirdiğini belirten 33 kişi (%8,4; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %9,6), soğuk hava deposuna sattığını belirten 68 kişi (%17,4; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %19,7) bulunmaktadır. Market/Hale'e satış yapan 8 kişi (%2; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %2,3), ihracat yapan 2 kişi (%0,5; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %0,6) ve diğer yollar ile satış gerçekleştirdiğini belirten 4 kişi (%1; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %1,2) bulunmaktadır. Bu tablodan görüldüğü üzere ürünlerini ihraç edenlerin ve market/hale'e satanların oranı oldukça düşüktür.

Tablo 19. Elma ile İlgili Teşvik Alma Durumu

	Frekans	%	%*
Evet	67	17,1	17,4
Hayır	319	81,6	82,6
Toplam	386	98,7	100,0
Cevapsız	5	1,3	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Elmacılık faaliyeti kapsamında herhangi bir teşvik alınıp alınmadığı sorulduğunda, 67 cevaplayıcı (%17,1; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %17,4) evet cevabını verirken, 319 kişi (%81,6; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %82,6) herhangi bir teşvik almadığını belirtmiştir. Ankete katılanlardan 5 kişi bu soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir.

Tablo 20. Pazarın Talep Ettiği Elma Çeşitliliğine Sahip Olma Durumu

	Frekans	%	%*
Evet	234	59,8	60,6
Hayır	152	38,9	39,4
Toplam	386	98,7	100,0
Cevapsız	5	1,3	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Pazarda talep edilen elma çeşitliliğine sahip olduğunu düşünen 234 üretici (%59,8; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %60,6) varken, yeterli elma çeşitliliğine sahip olmadığını belirten 152 üretici (%38,9; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %39,4) bulunmaktadır.

Tablo 21. Elma Üretimini Artırma Planının Varlığı

	Frekans	%	%*
Evet	263	67,3	68,3
Hayır	122	31,2	31,7
Toplam	385	98,5	100,0
Cevapsız	6	1,5	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Cevaplayıcılardan 263 kişi (%67,3; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %68,3) elma üretimini artırmayı düşünürken, 122 kişi (%31,2; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %31,7) üretimi artırma ile ilgili bir düşünceye sahip değildir. 6 kişi bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 22. Elma Üretiminde Yenilikleri Takip Etme Durumu

	Frekans	%	%*
Evet	293	74,9	76,5
Hayır	90	23,0	23,5
Toplam	383	98,0	100,0
Cevapsız	8	2,0	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Cevaplayıcıların üretim ile ilgili yenilikleri takip düzeylerine bakıldığında, 293 üretici (%74,9; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %76,5) yenilikleri takip ettiğini, 90 üretici ise (%23; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %23,5) yenilikleri takip etmediğini belirtmiştir.

Tablo 23. Teşviklere İlişkin Görüşü Yansıtan Seçenek

Seçenekler	Frekans	%	%*
Bilgi yok ya da yetersiz düzeyde	82	21	22,2
Gerekli miktar ve nitelikte yardım yapılmıyor	218	55,8	58,9
Bürokratik engel çok fazla	26	6,6	7,0
Yararlanmak istemiyorum ve nedeni yok	44	11,3	11,9
Toplam	370	94,6	100,0
Cevapsız	21	5,4	
Toplam	391	100,0	

* Cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldıktan sonra

Teşviklere ilişkin cevaplayıcıların görüşleri incelenmek istendiğinde, teşvikler konusunda bilgisi olmadığını söyleyen 82 kişi, (%21; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %22,2), gerekli miktar ve nitelikte teşvik yapılmadığını

belirten 218 kişi (%55,8; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %58,9), bürokratik engellerin çok fazla olduğunu söyleyen 26 kişi (%6,6; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %7) ve teşviklerden -neden belirtmeden- yararlanmak istemediğini ifade eden 44 kişi (%11,3; cevapsızlar hesaplamadan çıkarıldığında %11,9) bulunmaktadır.

Önceki tablolardan da görüldüğü gibi, 2000 yılı sonrası teşvikten faydalanan 67 üretici varken gerekli miktar ve nitelikte yardım yapılmadığını belirten 218 üreticinin olması aslında üreticilerin teşvikler konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarının bir göstergesidir.

Aşağıdaki Tablo 24, cevaplayıcılara yöneltilen soru seti sıralamasına göre tasarlanmış, Maliyete Yönelik Yargılar, Hukuksal Yargılar, Finansal Yargılar, İnsan Kaynakları Yönetimi, Kalite, Yönetim, Üretim, Pazarlama ve Teknoloji yargılarına göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 24. Katılımcıların Yargılarını Ölçen Soru Setinin Gruplandırılmış Biçimi

		N	Yargı Türü
M	İlaçlama ve gübreleme maliyetleri çok yüksek	347	1
	İhracat maliyetleri çok yüksek	331	
	İşçilik maliyetleri çok yüksek	345	
	Ulaştırma maliyetleri yüksek ve sorunlu	343	
	Soğuk hava maliyetleri çok yüksek	349	
H	Tanıtım maliyetleri çok yüksek	338	2
	İhracat pazarındaki yasal düzenlemeleri bilmiyorum	336	
	İhracat kotası uygulamayan ülkeleri bilmiyorum	338	
	Şirketleşme için hukuksal bilgi eksikliğim var	335	
	Kişisel sermaye temininde güçlük yaşıyorum	357	
F	Teşvikler yok ya da yetersiz	340	1
	İhracat yaparsam tahsilatta zorluk çekeceğimi düşünüyorum	333	
	Üretim maliyetlerini karşılamada finansal sıkıntı yaşıyorum	341	
	Satış sonucunda tahsilatta çok ciddi risk var	343	
	Faaliyette bulunmak için bankalara ihtiyacım var ama sektöre sundukları hizmetler yetersiz	338	
İK	Kredi temininde güçlük yaşıyorum	339	2
	Finansal danışmanlık hizmeti alamıyorum	341	
	İhracat yapmaya yardımcı olacak nitelikli elemanım yok	334	
	İhracatı geliştirmeye yönelik çaba harcayacak zamanım yok	334	
	Sürekli çalışacak nitelikli eleman bulmakta zorlanıyorum	335	
K	Ziraat mühendisliği hizmetlerini yeterince alamıyorum	336	1
	İklimsel etkiler ürün kalitesini etkiliyor	335	
	Ürün kalitesi açısından rekabet edebilirlik zor	337	
	İstenilen kalite belgesine sahip değilim	337	
	Kaliteli ve standartlara uygun mal sunamıyorum	338	
Y	Yabancı pazar kültürüne alışkın değilim	335	1
	Kooperatifleşme yok/yetersiz	349	
	Dış ticarete kullanabileceğim bir strateji geliştiremedim	335	
	Elma pazarında rekabet çok yoğun	339	
	Yönetim danışmanlık hizmeti alamıyorum	345	
U	Elmacılığa devam etme konusunda motivasyon eksikliği yaşıyorum	342	2
	Daha önce ihracatla ilgili olumsuz deneyimler yaşadığım için ihracat yapamıyorum	331	
	Girişimcilik ruhuna sahip değilim	342	
	Ziraat odasının elmacılıkla ilgili üretim faaliyetleri yetersiz	336	
	İlimizde elma üretimi ile ilgili tanıtım faaliyetleri yetersiz	333	
P	Farklı pazarlarda farklı standartlarda ürünler isteniyor	341	1
	Talebe cevap verebilecek yeterli miktarda üretim yap(a)mıyorum	344	
	Tarimsal sigortalama ile ilgili ciddi sorunlar yaşıyorum	340	
	Karaman'da soğuk hava depolarını yeterli buluyor musunuz?	336	
	İklimsel etkiler üretim miktarını etkilemiyor	346	
T	İhracat yapılacak uygun ülke bulmakta zorlanıyorum	331	2
	Konşu ülkelerdeki sorunlar satışlarımı olumsuz etkiledi	344	
	Ziraat odasının yerli elma ile ilgili tanıtım faaliyetleri yetersiz	339	
	Pazardan yeterince tatmin olmuyorum	357	
	Valiliğin, belediyenin elmacılıkla ilgili tanıtım faaliyetleri yetersiz	337	
T	İstenilen uygun fiyatta ürün sunamıyorum	343	1
	Aracılara ve yurt dışı pazar oyuncularına güvenmiyorum	341	
	İstenilen standartlarda ürün yetiştirebiliyorum	343	
	Aracı(kişi/kurum) bulamıyorum	341	
	Ürünlerin ambalajlanmasında ve etiketlenmesinde sorun yaşıyorum	339	
T	Markalaşmayla ilgili sorunlarım var	342	2
	Ulaştırımda teknoloji den yeterince faydalanamıyorum	337	
	Üretimde teknoloji den yeterince faydalanamıyorum	342	
	Satışta teknoloji den yeterince faydalanamıyorum	346	

M: Maliyete Yönelik Yargılar, H: Hukuksal Yargılar, F: Finansal Yargılar, İK: İnsan Kaynakları Yönetimi, K: Kalite, Y: Yönetim, Ü: Üretim P: Pazarlama, T: Teknoloji

1) Burada belirtilen yargılara cevaplayıcılar baskın bir şekilde EVET cevabı vermişlerdir.

2) Burada belirtilen yargılara cevaplayıcılar baskın bir şekilde EVET ve KISMEN cevabı vermişlerdir.

3) Burada belirtilen yargılara cevaplayıcılar daha fazla, KISMEN ve HAYIR şeklinde cevap vermişlerdir

Elma üreticilerine maliyet ile ilgili yukarıdaki tabloda sıralanan yargılara 1- Evet 2- Kısmen 3 – Hayır şeklinde cevap vermeleri istenmiştir. 391 cevaplayıcının 246'sı ilaçlama maliyetlerinin yüksek olduğunu, 210'u ihracat maliyetlerinin yüksek olduğunu, 200'ü işçilik maliyetlerinin yüksek olduğunu, 189'u ulaştırma maliyetlerinin yüksek ve aynı zamanda sorunlu olduğunu, 208'i soğuk hava maliyetlerinin çok yüksek olduğunu, 171'i ise tanıtım maliyetlerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Elma üretiminde daha önce üreticilere 'toplam hâsılâtın yüzde kaçını masraflara ayırıyorsunuz' sorusuna %60'tan daha fazla olduğunu belirten üreticilerin toplamının 225 kişi olduğu görülmüştü. Bu durumla yukarıdaki tabloda maliyetle ilgili sorulara evet cevabı verenlerin sayısı örtüşmektedir.

Hukuksal konularla ilgili olarak sorulan "İhracat pazarındaki yasal düzenlemeleri bilmiyorum" ve "ihracat kotası uygulayan ülkeleri bilmiyorum" yargıları cevaplayıcıların en çok evet şeklinde cevap verdikleri konular olmuştur (220 kişi). 189 cevaplayıcı ise şirketleşme için hukuksal bilgi eksikliği var yargısına evet şeklinde cevap vermiştir.

Yukarıdaki ilk iki soruya evet cevabı verenlerin sayısı daha önce üreticilere "elmayı ne şekilde satıyorsunuz" sorusuna 'tüccara' cevabını verenlerin sayısı (230 kişi-%58,8) ile örtüştüğü görülmektedir.

Cevaplayıcılara elmacılık faaliyetlerini sürdürürken yaşadıkları finansal sorunlar sorulduğunda "kişisel sermaye temininde güçlük yaşıyorum" yargısına 257 cevaplayıcı evet şeklinde cevap vermiştir. 225 cevaplayıcı teşviklerin yok veya hiç olmadığını, 213 cevaplayıcı ihracat yaparsa zorluk çekeceğini düşündüklerini, 208 cevaplayıcı üretim maliyetlerini karşılamada finansal sorunlarla karşılaştıklarını, 196 cevaplayıcı satış sonucunda tahsilât konusunda ciddi sorunlar olduğunu, 192 cevaplayıcı, bankalara ihtiyacı olmasına rağmen bankaların sektöre sunduğu hizmetin yetersiz kaldığını, 166 üretici kredi temininde güçlük yaşadığını, 161 cevaplayıcı ise finansal danışmanlık hizmeti alamadığını belirtmiştir.

İhracat yaptığı taktirde tahsilatta zorluk çekeceğini düşünenlerin sayısı ile elmayı tüccara satanların sayısının örtüştüğü görülmektedir.

Kalifiye işçinin önemli olduğu ancak temininin zor olduğu sektörde insan kaynakları konusunda, 220 üretici ihracat yapmaya yardımcı eleman bulmakta zorlandığını, 198 üreticinin ise ihracat geliştirmeye yönelik çabasının ve zamanının olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. 177 cevaplayıcı nitelikli eleman konusunda sıkıntı yaşadığını ve 183 cevaplayıcı ise ziraat mühendisliği hizmetlerinden yeterince faydalanmadığını belirtmiştir.

Yukarıdaki tabloda ilk soru ile ihracat yaptığı takdirde tahsilatta zorluk yaşayacağını düşünenlerin sayısının örtüştüğü görülmektedir. Dolayısıyla üreticiler kooperatif olarak çalışmalarını halinde güvenli olarak ihracat yapabilecekleri ülke veya yurt dışı alıcı bulmakta sorun yaşamayacaklarını, ayrıca ihracat yapma ile ilgili eğitimler verilerek üreticilerin belirttikleri aksaklıkların (ihracat yapmaya yardımcı eleman vb.) ortadan kaldırılabilceği düşünülmektedir.

İklimsel etkiler, 217 cevaplayıcı tarafından ürün kalitesi üzerinde etkili olarak belirtilmiştir. Her ne kadar üreticiler zararlarını TARSİM ile kısmen çözebilecekler de kaliteli ürün yetiştirme sorunundan kaynaklanan problemler çözümlenememektedir. Rekabet açısından ürettiği ürünlerin rekabet edebilirliğinin olmadığını söyleyen 194 cevaplayıcı bulunmaktadır. 168 üretici istenilen kalite belgesine sahip olmadığını, 159 cevaplayıcı ise istenilen kalite ve standartlara uygun mal sunmadığını ifade etmişlerdir. Buradan iklimsel etkilerin derecesini düşürebilecek üretim metotları konusunda gerekli çalışmaların (Ziraat İl Müdürlüğü ve Ziraat Odası bazında) yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yine ürün kalitesi açısından rekabet edilebilirliği artırmak için kaliteyi geliştirme çalışmalarına önem verilmelidir. Ayrıca pazarın talep ettiği kalite ve ürüne yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Üreticiler her ne kadar rekabet edebilir ürün üretmediklerini belirtse de daha önce 'pazarın talep ettiği elma çeşitliliğine sahip misiniz' sorusuna evet cevabı vererek pazarın talep ettiği ürünü üretebildiklerini belirtmişlerdir.

Yönetimsel konulara ilişkin görüşleri sorulan cevaplayıcıların kooperatifleşmenin olmadığını birincil sorun olarak ifade ettikleri görülmüştür (219 kişi). Yabancı pazar kültürüne alışık olmadıklarını ifade etmeleri bir diğer yönetimsel konu olarak ortaya çıkmıştır (214 kişi). Dış ticarete kullanabileceği bir strateji geliştiremediğini ifade eden 203 üretici, elma pazarına rekabetin çok yoğun olduğunu söyleyen 191 üretici bulunmaktadır. 168 üretici yönetim danışmanlığı hizmeti alamadığını ifade ederken, 152 cevaplayıcı girişimci ruha sahip olmadığını beyan etmiştir. 151 üretici elmacılık faaliyetlerine devam konusunda motivasyon eksikliği yaşadığını belirtmektedir. 144 kişi ise daha önce yaşadığı olumsuz deneyimler yüzünden ihracat yapamadığını ifade etmiştir.

Yönetim açısından kooperatifleşmenin olmaması elmacılık faaliyetlerinin il bazında yönetilmesi açısından sorun oluşturmaktadır. Aynı zamanda ihracat kültürünün gelişmemiş olması da gerek dış ticarete bir strateji belirleyebilmek gerekse de yabancı pazar kültürüne adaptasyon açısından önemli bir problem oluşturmaktadır.

Burada üreticiler her ne kadar motivasyon eksikliği yaşadıklarını belirtse de "elma üretiminizi artırmayı planlıyor musunuz" sorusu ile karşılaştırıldığında üreticilerin motivasyon eksikliği yaşadıklarını belirtmeleri gerçekçi görülmemektedir.

Ziraat odasının elmacılıkla ilgili üretim faaliyetlerinin yetersiz olduğunu belirten 219 üretici bulunmaktadır. İlimizde elma üretimi ile ilgili tanıtım faaliyetleri yetersiz diyen cevaplayıcıların sayısı ise 211'dir. Farklı pazarlarda farklı standartlarda ürünler isteniyor yargısına evet diyen cevaplayıcıların sayısı 215'tir. Talebe cevap verebilecek yeterli miktarda üretim yap(a)mıyorum diyen 169, Karaman'da soğuk hava depolarını yeterli buluyor musunuz? Sorusuna evet diyen 157, Tarımsal sigortalama ile ilgili ciddi sorunlar yaşıyorum diyen 143 ve İklimsel etkiler üretim miktarını etkilemiyor diyen 133 elma üreticisi bulunmaktadır.

Pazardan tatmin olmadığını ifade eden 216, komşu ülkelerdeki sorunların elma üretimine olumsuz yansıdığını söyleyen 215 ve ihracat yapacak uygun ülke bulmakta sorun yaşadığını ifade eden 208 elma üreticisi bulunmaktadır. Valiliğin belediyenin elmacılıkla ilgili tanıtım faaliyetlerini yetersiz bulan 206 cevaplayıcı mevcut iken, bu tanıtım faaliyetlerinin ziraat odası tarafından yürütülen kısmını yetersiz bulan 211 üretici bulunmaktadır. Üreticilerin 199'u istenilen uygun fiyatta ürün sunmadığını, 188'i araçlara ve yurt dışı Pazar oyuncularına güvenemediklerini ifade etmektedir. Ürünlerin ambalajlanmasında sorun olduğunu belirten 153 ve markalaşma konusunda sorun yaşadığını söyleyen 152 üretici bulunmaktadır. İstenilen standartlarda ürün yetiştirebildiğini belirten 168 cevaplayıcı ve ürünleri pazarlamada aracı bulmadığını belirten 170 cevaplayıcı bulunmaktadır.

Ulaştırma, üretim ve satış konusunda teknolojiyi yeterince kullanmadığını ifade eden üreticilerin sayısı sırasıyla, 189, 173 ve 168 kişi olarak tespit edilmiştir.

8. Sonuç ve Öneriler

Elma üreticilerine maliyetle ilgili sorulan sorularda en fazla ilaçlama, soğuk hava, ihracat, işçilik ve ulaştırma maliyetlerinden şikâyetçi oldukları belirlenmiştir.

Finansal konularda uygun maliyetli ve uygun faiz oranlı esnek ödeme planına sahip krediler tahsis edilmesi, kooperatifleşmeye gidilerek üreticiler arası desteğin sağlanması konuları öncelikli konular olarak öne çıkmaktadır.

İnsan kaynakları konusunda üreticiler, ihracat yapmaya yardımcı eleman bulmakta zorlandıklarını, ihracatı geliştirmeye yönelik çabalarının ve zamanlarının olmadığını, ziraat mühendisliği hizmetlerinden yeterince faydalanmadıklarını, nitelikli eleman konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

İşletme faaliyetlerinin başarılı olabilmesi için mutlaka sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır. Gelişmiş ülkelerde birçok girişim, fikir sahibinin sermayedar bularak risk sermayesi olarak hayata geçirilmesinin bir sonucudur. Her ne kadar atadan gelen/kalan yöntem ve sermaye ile faaliyete devam edilse de özellikle modern tarım uygulamaları ile daha az çaba ile önceki dönemlere kıyasla daha fazla verim ve kar elde edilebilmektedir. Elmacılık sektöründe de geçmiş dönemlere oranla gün geçtikçe artan oranda ilave sermaye ihtiyacı gerekmektedir. Bu amaçla mevcut kredi uygulamaları dışında sübvansiyon statüsünde ancak adil kullanımı sağlayabilecek finansman imkân ve teknikleri yaygınlaştırılmalıdır.

Kooperatifleşmenin olmaması elmacılık faaliyetlerinin il bazında yönetilmesi ve diğer elma üreticileri ile birlikte düzenlenen organizasyonlarda söz sahibi olunması açısından sorun oluşturmaktadır. Standartlaştırma faaliyetlerinin eksik olduğu, pazara göre üretim yapılmadığı ve talep konusunda yeterli bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu sorunları gidermeye yönelik olarak, teknolojik imkanlardan istifade edilerek, pazara uygun nitelik ve miktarda üretim yapılması sağlanmalıdır.

Hukuksal konularda, yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmama, ihracat yapılacak ülkeler hakkında genel bilgi

sahibi olmama işletmelerin karşılaştıkları ortak sorunlardandır. Bu sorunları çözmek için ihracat pazarları ile ilgili sivil toplum kuruluşları ve resmi kuruluşlar tarafından bilgilendirici seminerler ve eğitim programları uygulanmalıdır.

İnsan kaynakları başlığında sıralanan konular, kaliteyi de etkileyen unsurlar arasındadır. Üreticilerin çoğunluğu ürettikleri ürünlerin rekabet edebilir kalitede olmadığını belirtmişlerdir. Bu yüzden kaliteyi artırıcı ve rekabette avantaj sağlayacak zirai destekler artırılmalıdır.

Finans uygulaması olarak algılanmasa da riskin gerçekleşmesi durumunda zararın telafisine imkan tanıyan sigorta uygulamalarının önemi tarım sektöründe gün geçtikçe daha yaygın bir şekilde kabul görmektedir. Bu nedenle sigortacılık sektöründe zirai uygulamaların tamamını kapsayacak şekilde uygulamalar tesis edilmelidir.

Başarısızlığın en önemli nedenlerinden birisi olan işletme (çalışma) sermayesi kararı detaylı hesaplamalar ve tecrübe ile tespit edildiğinde başarının artırılması mümkün olacaktır. Bu sebeple her bir üreticiye bu konuda finansal danışmanlık hizmeti sağlanmalıdır.

Sektörde çalışanlar, genellikle mevsimlik ve sigortasız işçilerdir. Elma üreticilerinin şirketleşmesi sağlanarak devlet tarafından sağlanan finans, çalışan, malzeme, ekipman ve sosyal güvenlik gibi teşviklerden faydalanması sağlanmalı ve işçilerin sürekli istihdamı sağlanmalıdır. Böylelikle kalifiye eleman sorunu da belirli oranda çözülmüş olacaktır.

İhracat yapmaya yardımcı eleman temini konusunda yaşanan sıkıntıları gidermek için kurulacak oda bünyesinde bir koordinasyon merkezi oluşturulmalıdır.

İklimsel etkilerin derecesini düşürebilecek üretim metotları konusunda bir takım çalışmanın (Ziraat İl Müdürlüğü ve Ziraat Odası bazında) yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. İklimsel etkilerin derecesini düşürebilmek ve ürün kalitesi açısından rekabet edilebilirliği artırmak için kaliteyi geliştirme çalışmalarına önem verilmelidir.

Bilinçli elma yetiştirme konusunda eğitim almayanların oranının yüksek olmasından dolayı, mevcut elma yetiştiricilerine ve elmacılık alanında faaliyette bulunmak isteyen potansiyel yatırımcılara eğitim verilmelidir. Böylelikle bilinçli elma yetiştirme sağlanarak yüksek üretim ve verim artışı sağlanabilecektir.

Karaman elma üretimi için uygun iklim koşullarına ve toprak yapısına sahip bir il olması nedeniyle ülkemiz elma verim ortalamasının üstünde verim oranına sahiptir. İl'in bu özelliğinden yola çıkılarak üretilen ürünlerin sadece küçük bir kısmı ihraç edilmekte kalan kısım iç piyasada tüketilmekte olması dikkate alınarak üretim miktarının artışı sağlanmalı ve diğer koşulları yerine getirilerek ihracat artışı oluşturularak Karaman'ın ülke ekonomisindeki en büyük 20 il arasındaki konumu daha üst sıralara taşınması sağlanmalıdır.

Karaman'da soğuk hava, elma işleme ve seçme tesisleri yetersizdir. Bu yetersizlikleri gidermek için birlik gerekli çalışmaları yapılmalıdır.

Ambalajlama, etiketleme gibi konularda tesisleşmeye gidilmelidir.

Karaman elmacılığının tanıtımı amacıyla lobi faaliyetleri yürütülmeli, fuarlar düzenlenmelidir.

İade ve istisna konularında destek sağlanması, alternatif tahsilât yolları ile ilgili eğitim verilmesi, finansal danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması yolları ile üreticiler ihracat konusunda desteklenmelidir.

Zararın oluştuğu dönemlerde sigorta vb. destekler dışında kredilerin ertelenebileceği çeşitli alternatifler geliştirilmelidir.

Opsiyon vb. melez ürünler hakkında üreticiler bilgilendirilerek, alternatif finansman imkanlarını kullanımı teşvik edilmelidir.

Uzun süreli kullanılacak ekipmanların alımı ve kiralanması kararı da başarı için önemli unsurlar arasındadır. Bu noktada sermaye planlaması, sermaye yatırım kararı ve bütçeleme gibi konularda üreticiler bilgilendirilmeli ve profesyonel destek sağlanmalıdır.

Firmaların yapacakları yatırımlarda profesyonel tekniklerle maliyet – hacim – kar analizleri yapılmalı, paranın zaman değeri dikkate alınarak özellikle de belirsizlik durumlarında karar almaya yönelik yöntemler ve simülasyon metotları ile karar alınması sağlanmalıdır.

Üreticilerin mevcut durumlarının finansal durum ve faaliyetlerinin analizi yapılmalı, yeterli gözlemin sağlanması sonucunda geleceğe yönelik tahminlemeler ve böylelikle büyüme yönü sağlıklı şekilde tespit edilmeli, olası sorunlar erken teşhis edilerek önlem alınmalıdır. Ayrıca kriz olarak nitelendirilebileceğimiz doğal nedenlerden kaynaklanan zarar dönemlerinde uygun küçülme planları hazırlanmalıdır.

Çeşitli sektörlerdeki başarılı kooperatif modellerinden örnekler yardımıyla daha küçük birikimle daha geniş bir sermayeye hükmetme ve başarıyı artırma ihtimalinin birlik olarak hareket etmekten geçtiği gerçeği doğrultusunda hareket edilmelidir.

Kaliteli ve verimli üretimin sağlanması için nitelikli tohum, gübre, ilaç vb. zirai hammadde ve ekipmanın temini amacı ile destekli sertifikalı daha ekonomik ve alternatif ödeme planları sunabilen satış ofisleri kurulmalı mevcut ofisler modernize edilmelidir.

Elmanın pazarlanabilirliğini yükseltmek amacı ile iyi tarım, organik ürün vb. sertifikalarının alımı konusunda hizmet sunulmalı ve teşvik edilmelidir.

İstenilen kaliteyi sağlayamayan ancak farklı sektörlerde kullanılabilecek elmalarla ilgili olarak bilgilendirme yapılmalı, alternatif uygun pazarlar belirlenmeli ve zararın asgari seviyede kalması sağlanmalıdır.

Ekolojik tarım konusunda üreticiler bilinçlendirilmeli ve alınabilecek teşvikler için yatırım projesi desteği sağlanmalıdır.

Üretim maliyetlerini azaltacak elektrik, su vb. temel girdilerin, bireysel üretim ile karşılanabileceği durumlarda bu imkanın kara nasıl yansıtacağı, yapılacak yatırımların geri ödeme ve karlı çalışma süresi analizleri ile bu girdilerin ne

şekilde temin edilmesinin uygun olacağına yönelik karar verme süreci desteklenmelidir.

Elmacılık faaliyetlerine ilişkin, meslek odası kurulmalı ve üreticilerin üye olması sağlanmalıdır. Üyelere elma ile ilgili her konuda hizmet verebilecek yeterlilik düzeyinde olması gereken bu oda, aynı zamanda Karaman elma piyasasında fiyat belirleme konusunda söz sahibi bir konumda olmalıdır.

Karaman elma ile ilgili coğrafi işaretleme olarak tescil edilmelidir.

Karaman, arazi toplulaştırılmasının en yüksek olduğu iller arasındadır. Verimliliği daha da artırmak amacıyla belirlenmiş büyüklüğün üzerindeki elma bahçelerin kurulması teşvik edilmelidir. Birliğe üye olmak ve avantajlarından faydalanmak için, belirlenen makul ölçekte elma bahçesine sahip olmak ön koşul olarak sunulabilir.

Elmanın sadece meyve olarak satılmayıp, sanayide birçok alanda hammadde olarak kullanılabilmesinden dolayı elma ile ilgili, diğer yatırım alanları için teşvik/desteklemeler yapılmalı ve yatırımcılara kolaylıklar sağlanmalıdır. Ayrıca Karaman sanayisi, niteliği düşük olan elmaların, meyve suyuna dönüştürülmesinin yanı sıra alternatif imalat alanlarında kullanılabileceği bir sanayi bölgesi olarak öne çıkarılmalıdır.

Elma üreticileri birliği daha aktif çalıştırılarak desteklemelerden daha etkin bir biçimde faydalanılmalıdır. Uygun yeni pazar alanları araştırılmalı ve diğer tüketicilere ulaşılabilecek alternatif pazarlama metotları ve dağıtım kanalları araştırılmalıdır.

Elma üreticileri lojistik maliyetlerini yüksek bulmaktadırlar. Birlik, kurulması gündemde olan lojistik merkezine yakın bir bölgede depolama ve seçme tesisleri kurulmalıdır.

Kaynakça

AKSOY, A., ve K. Yalçın (2008), İşletme Sermayesi Yönetimi, Gazi Kitabevi, 4. Baskı, Ankara

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, <http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/tr/Gosterim/Gelisimsis#>, 27.10.2014

BÜLBÜL, M.(2006), Tarımsal İşletmelerin Finansmanı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara

CEYLAN, A. (2006), İşletmelerde Finansal Yönetim, Ekin Kitabevi, 10. Baskı, Bursa,

EBRD Mikro&KOBİ Finansman Programı (2014), Tarım Sektör Raporu Nisan Haziran 2014, http://www.msmeturkey.com/fileadmin/msme/upload/pdf/Tarim_Sektor_Raporu_Nisan-Haziran_2014.pdf, 16.01.2015, s.5

ERBAŞI A. (2012), Karaman Elma Üreticilerinin İhracat Sorunları ve Çözüm Önerileri, Mevlana Kalkınma Ajansı, Konya

FIRAT O. ve A. Çiçek (2000), “T.C. Ziraat Bankasının Tarımsal Kredi Uygulamaları ve Tokat İli Merkez İlçedeki İşletmelerin Bu Uygulamalardan Yararlanan Etkinliği

Üzerine Bir Araştırma”, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı:1,

Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı (2012), 1.Ulusal Elma Çalıştayı, Ulusal Elma Strateji Planı, Aralık 2012, Isparta.

İstanbul Ticaret Odası Sektör Raporu <http://www.ito.org.tr/Dokuman/Sektor/1-32.pdf>, Erişim: 01.05.2015

Karaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, <http://karaman.tarim.gov.tr/Belgeler/2014/nisan/Rakamlarla%20Karaman.pdf.1> 13.10.2014

KAŞKA N. ve ark., (2005)“Türkiye Meyveciliğinde Üretim Hedefleri”, Türkiye Ziraat Mühendisleri VI. Teknik Kongresi, Ankara

KESKİN A. H. A. Akın ve E.Kaya (2009), “Konya İli Çumra İlçesi Klonal Anaçlı Elma Yetiştiriciliğinin Durumu ve Sürdürülebilirliği”, Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi, Cilt: 2, Sayı:1,

NİYAZ Ö. C. ve N.Demirbaş (2011), “Türkiye Yaş Meyve Üretim ve İhracatının Son On Yıllık Döneminin Değerlendirilmesi”, Tarım Ekonomisi Dergisi, Sayı: 17, Cilt:1

ÖZCATALBAŞ O.ve Z.,Turhanoğulları ve İ. Kutlar, “Dünya Elma Üretim Sektörünün Genel Durumu ve Gelişmeler”, Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2009.

ÖZÇELİK A, Erdoğan G, ve M. M. Artukoğlu (2005), “Türkiye’de Tarımsal Kredi: Sözleşmeli Tarım ve Üretici Örgütleri Üzerinden Kredi Uygulamaları”, Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 3 – 7 Ocak 2005.

Platin Elma, Elma Sektörü Çıkış Yolu Arıyor, Ekim 2013, Sayı:1

Türkiye Tarım Sektörü Raporu (2013), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, TOBB Yayın No: 2014/230, Ankara.

Türkiye’nin Kalınmada Öncelikli Bölgelerinde Tarım Finansmanına Erişimi (2012), (Çalışma Özeti), Mart 2012, <http://www.msmeturkey.com/fileadmin/msme/upload/pdf/TUR.pdf> 19.10.2014

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik

www.tuik.gov.tr(erişim tarihi: 19.04.2015)

www.tarim.gov.tr(erişim tarihi: 19.04.2015)

www.ito.org.tr (erişim tarihi : 10.05.2015)

<http://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/fruit.pdf>, erişim:01.06.2015